

V 882

B. D. IOACHIMI HILDEBRANDI
 DE
RELIGIOSIS
 EORVMQVE
 VARIIS ORDINIBVS
TRACTATVS.

EDITIO NOVISSIMA.

Stadtarchiv
 Rathenow

HELMSTADII
 EX OFFICINA SCHNORRIANA.
 MDCCXLI.

E. D. JOACHIM HEDERLANDI

DE

RELIGIOSIS

FORVMQVE

VARIIS ORDINIBVS

TRACTATVS

EDITIO NYLBERGA

HELMSTADII

EX OFFICINA SCHNORRIANA

MDCCLXXII

Handwritten blue ink stamp or mark, partially legible as 'BIBLIOTHECA'.

DE
RELIGIOSIS EORVMQVE
VARIIS ORDINIBVS.
LIBELLVS
ANACHORETÆ.

S. I.

TRia monachorum genera S. Hieronymus Epist. 22. ad Eustoch. c. 15. de custodia virginitatis, jam suo ævo extitisse refert. *Sunt, I. (inquit,) Anachoretæ, qui soli habitant per deserta, & ab eo, quod procul ab hominibus vivunt, græce vocantur. Sunt II. Cœnobitæ, quos Ægyptii sua lingua Sanfes vocant, nos latine in commune viventes, appellare solemus. Est III. genus monachorum, qui Remoboth dicuntur, deterrimum & neglectum, quod in hac nostra provincia (loquitur autem de Palæstina) solum est & primum. Hæc S. Hieronymus.*

S. II. Et ut ab *Anachoretis* ordiari, horum autor aliis Elias propheta, qui fugiens iratam Jesebel, aliquam diu eremum coluit, 1. Reg. XII. 4. Juxta alios, Johannes Baptista, qui quod in montanis habitaret, *vox clamantis in deserto vocatus est.* Juxta alios Anachoretæ a priscis sanctis orti sunt, de quibus scribit Apostolus Ebr. XI. 38. *circumverunt per deserta in montibus ac specubus & scrobibus terræ.*

S. III. Nos vero omnium rectissime Anachoretas ævo martyrum sub horrendis ecclesiæ persecutionibus, præsertim octava, circa medium seculi III. cœpisse arbitramur. Tanta enim erat huius Tyranni (Decii) crudelitas, ut non occideret tantum

A

chri-

christianos; sed exquisitis & lentis cruciatibus torqueret, ut christiani sentirent se mori. Hos cruciatu, cum multi christiani, qui cætera mortem non timebant, metuerent ac fugerent, plerique urbibus & opibus relictis in vastas eremos se abdiderunt, ibique ædículas, casas, tuguriola condiderunt, ne in manus Tyranni incidere, de quo lachrymabili statu ecclesiæ Mantuanus L. i.

Tum plerique Patres cauti cum tale viderent

Excidium, fugere urbes & more ferarum

Per dispersa vagi coecis latuere sub antris.

§. IV. Ut proinde necessitas & fuga mortis tempore persecutionum primos Anachoretas, de quibus hie loquimur, produxerit. Post illa cum persecutio desæviret, multis hoc vitæ genus in deserto placuit, & quamvis liceret, ad seculum redire noluerunt, sed in solitariis locis perseverarunt, ut Deo & bonæ menti in alta quiete vacarent. Primus autem omnium fuit *Paulus Thebanus*, qui utroque parente orbis, amplam hæreditatem cum sorore habuit, sed sororis maritus, quod avarus esset, affinem apud Tyrannum Decium detulit, quod christianus esset. Re comperta, Paulus puer 15. annorum in specum faxei montis in Ægypto se recondidit, ibique integros 90 annos perduravit, nemini mortalium visus, nisi sub hora mortis S. Antonio, qui examine Pauli corpus sepelivit. Hujus primi Anachoretæ vitam non tantum Athanasius, sed & S. Hieronymus divinis laudibus ornat. Inter alia refert S. Hieronymus, quod 60 annos corvus quotidie dimidium panem Paulo attulerit, quodque hoc ejus fuerit dictum: *Monachus otiosus non potest esse perfectus.*

§. V. Paulum, inter Anachoretas suscepit S. Antonius, qui natus 20. annos bona sua bipartitus est, partem alteram forori, alteram inter pauperes distribuit, ipse pauperimus ad loca solitaria concessit, ita tamen, ut statò tempore ad discipulos suos accederet eosque in fide & moribus informaret; imo cum quinquagesimum annum superasset, subinde extra eremum ad urbes processit, ibique Christum publice prædicavit, & quamvis *dival. P. 2. 2. 2.* animose tamen contra hæreticos, præsertim Arrianos disputavit. Confectis autem in urbe negotiis subito se ad solitudinem recepit, fuitque hoc ejus dictum: *Monachus in urbe est velut piscis extra aquam.* Miranti cuidam quod libris careret, respondit: *Liber meus*

est

est tota rerum natura, hanc intueor, cum de Deo meditor. Discipulis regulam vivendi petentibus codicem S. scripturæ dedit ejusque sufficientiam insigniter commonstravit: Cibum illi panis & sal: potus aqua, neque ante vesperam comedit, humi cubuit, nec unquam se nudum inspexit. Charitatis officia omnibus præstitit, moriturus egregiam concionem contra hæreticos sui temporis habuit, & corpus suum loco incognito sepeliri voluit, ne ossa eius in reliquias converterentur, & vano honore, (sic ipse cultum reliquiarum vocat) colerentur. Equidem existimo S. Antonium inter reliquos Eremitas optimum & fere a superstitionibus solum immunem.

§. VI. Tertius ex Anachoretis est S. Hilarion, qui in vasto eremo juncum domunculam struxit, adeo angustam, ut in ea nec erectus stare, nec humi cubans extendere se posset. Fertur multa multa miracula in sanandis morbis & expellendis dæmonibus edidisse. Labor eius erat, 1) legere Scripturam S. 2) orare, 3) canere Psalmos, 4) humum fodere, Vestiebatur cilicio, quod in veteri ecclesia erat ordinarius pœnitentium amictus. Vitæ horum Anachoretarum S. Hieronymus copiose describit.

§. VII. Quod ad vitam, quam Anachoretæ vel Eromitæ V. E. egerunt, attinet, Otto Frisingensis L. 7. Chronic. c. 35. in tres classes illos dividit; alii, inquit, sub communi ephoro seu inspectore in locis remotis sed juncim habitant, ita, ut singuli singulares cellas occupent, hi modico contenti per hebdomata in suis cellulis quasi clausi vivebant; sed diebus dominicis & festis in oratorio conveniebant, & audita concione, quam senior habebat, suis se cellulis iterum incluserunt, atque hi ad Cœnobitas proxime accesserunt. Alii in specubus & antris non juncim, sed ab omni hominum consortio remoti vivebant, nec vitæ suæ testem nisi Deum habebant; hos alii *Mandritas* vocarunt, ideo, quod in Mandris h. e. speluncis & bestiarum receptaculis viverent. Alii eosdem *Trogodytas* vocarunt ἀπὸ τῶν τρογλῶν h. e. ab antris. Diæti alii sunt *Trogodite* populi in Æthiopia, qui specus excavare, iisque loco domuum uti solebant ob nimium æstum. Tertium genus apud Ottonem Frisingensem est, qui nec in cellis nec in antris, sed sub dio agebant, nec ullo nisi ætheris tecto utebantur. Hos

Nicephorus vocat Βοσκῆς; h. e. pabulatores, s. pastores, quod communi cum bestiis pabulo vescerentur, h. e. radicibus & herbis.

SARABAITÆ.

SECUNDUM genus monachorum, quorum S. Hieronymus d. l. commemorat, ipsi quidem *Remoboth*, sed Ægyptiis *Sarabaitæ* sunt dicti. Hi non sub Abbate, sed suo arbitrio vivebant, Labores manuum suarum in commune conferebant, nec in cœnobiis, sed plerumque in castellis commorabantur. Si quid venderent id maioris erat pretii, quasi eorum contactu sacrum; jejuniis invicem certabant, laxasque manicas & caligas follicantes habebant; inter hos crebra erant jurgia, detractio clericorum, visitatio virginum, & diebus festis ad vomitum usque saturabantur, prout omnia hæc refert Hieronymus in Ep. ad Eustoch. His Sarabaitis cognati erant *Gyrovagi* inde dicti, quod vagando per provincias quasi gyrarent; atque hi ipsis Sarabaitis, quos Hieronymus veluti pestes abominatur, pejores erant. Nam Sarabaitæ de laboribus suis vivebant, sed Gyrovagi de alienis. Certe non ab similes hodiernis mendicantibus in Papatu.

CIRCVMCELLIONES.

INTER reproba monachorum genera, quales jam recensui, *Circumcelliones* locari merentur, inde dicti, quod in agris cellas & tuguriola haberent, in quibus vitam quasi eremiticam agebant, postea mulierculis cohabitabant, de quibus S. Augustinus ad Quodvult Deum sub hæresi Donatistarum, videatur Philastrio *Circumitores* dicuntur, quod hinc inde circumirent, quasi mortem quærent. Nam ad furorem usque martyrii gloriam expectabant, ideoque seipso sæpe necabant, aut alios ad vim sibi in ferendam cogebant, de quibus lepidam historiam Theodoretus in fabulis suis hæreticorum refert. Contigit, ut aliquando ex his monachis multi circumirent & mortem quærent; forte in generosum juvenem inciderunt, quem porrecto ense rogaverunt, ut sibi mortem inferret, se alios ipsum interfekturos. Juvenis dixit se facturum modo singuli vincula sibi injici paterentur, periculum enim esse, ne uno vel altero occiso, reliqui pæ-

pœnam cædis ab ipso exigent. Cui petito cum acquiescerent, & simul vinculis constricti humi jacerent; juvenis sumto grandi fuste, singulos egregiè dedolavit, vincetosque in via & vita reliquit. Hos partim stolidos, partim improbos monachos concilium Chalcedonense anno Christi 453. abrogavit his verbis: *Sunt qui monachorum habitu utuntur & per civitates vagantur ac seipfos commendant. Placuit igitur, ne quis oratorio vel monasterio imposturum exeat invito episcopo.*

COENOBITAE.

§. I.

Tertium illudque ultimum genus monachorum apud Hieronymum, *Cœnobita* dicuntur: de quorum origine tres potissimum sunt sententiæ. Alii Cœnobitas a Judæis derivant, & hi iterum sunt tripartiti. Alii enim ab Essenis putant descendere, vel Pharisæis vel Sadducæis. Tertia illa Secta quæ Sadducæorum, pertaxi ad colles ad hortos aliaque loca solitaria abierunt, ibique peculiare scholas habuerunt, in quibus legem Moïsi, prophetas & philosophiam præsertim moralem explicarunt. Alii monasticam apud christianos a Nazarenis derivant, qui rebus seculi relictis rigidam vitam & celebrem continentiam sunt professi, à Deo ipso confirmati Num. VI. Alii, quos inter est S. Hieronymus in Ep. ad Paulinum, patres monachorum in ecclesia faciunt Iudæorum Recabitas, qui per loca pascua vagabantur, nec agros aut vineas colebant, nec domos habebant, sed in tentoriis habitabant.

§. II. Secunda de origine cœnobarum sententia est illorum, qui cum Cassiano collatione 18. c. 4. cœnobitas ex Apostolico instituto derivant. Solebant enim primi christiani omnia vendere & ad pedes Apostolorum in commune conferre. Apostoli pretia bonorum Diaconis inter christianos distribuenda dabant, adeoque ex communi massa vivebant primi christiani. Hoc institutum, scribit B. Hornejus in Theolog. moral. ad secundum præceptum §. LIX, cœnobiis occasionem communis vitæ præbuisse videtur.

§. III. Tertia denique eaque communissima sententia illorum est, qui cenobitas æque ac eremitas a Paulo Thebano, præsertim ab hujus discipulo Antonio Ægyptio derivant. De quo Baronius Tom. 3. annalium. Cum ex omni hominum gente ad Antonium spectandum concursus fieret, S. Antonius omnes admonuit, ut seculum spernerent & perfectiori vitæ studerent. In quem suam multa monasteria condidit, in quæ monachos distribuit, eoque vitæ cenobiticæ fundamenta primus posuit. Vixit autem Antonius ineunte Sec. IV.

SVCCINCTA DESCRIPTIO
MONACHORVM VETERIS ECCLESIAE.

§. I.

UT veteres & recentes Monachi invicem conferri & probe discerni possint, operæ pretium est, breviter ostendere quales in primitiva ecclesia Monachi fuerint. Erant autem I. prisca Monachi omnes laici, non, ut hodie sunt, clerici, quod in primis S. Hieronymus docet Ep. ad Heliodorum, ubi hoc discrimen inter monachos & clericos facit: *Clerici, inquit, oves Christi pascunt, sed monachi pascuntur.* Imo omnibus clericis ipsis ostiariis, inferior erat monachus, quod patet ex decreto Gratiani *distinct. 93. c. 2. sub diacono. Ubi ipse Abbas, ne dum monachus ostiario subjicitur.* Nihilominus observo in V. E. usitatum fuisse, ut ex monachis clerici, nec raro episcopi deligerentur, teste Augustino Ep. 81. Unde discimus, licet monachi veteres clerici non fuerint, prisca tamen monasteria seminaria ordinis ecclesiastici fuisse.

§ II. Erant II. veteres monachi extreme pauperes, adeò, ut monachus proprietarius in V. E. fuerit res detestanda. Hinc notabile est Gregorii M. dictum: *Monachus habens obolum, non valet obolum.*

Erant III. monachi omnes cælibes, & ob heroicam continentiam insignes; imò cælibatus fuit primum monachorum ornamentum, quo cæteris christianis fere admirationi fuerunt. Certè, monachus uxoratus fuit contradictio in adjecto.

Erant

Erant IV. obedientes. Nam, cum in communi viverent, ordinem inter ipsos esse oportuit, adeoque primum aliquem, qui totum collegium gubernaret, & monachorum inspector esset, hunc Abbatem vocarunt, sine cuius consensu ne porta quidem egredi monacho licuit; quin & in hunc usque diem, hæc tria, Paupertas, Castitas, & Obedientia, sunt solennia vota, quæ monachos edere omnes oportet.

§. III. Erant V. monachi a seculo ad Deum tota mente conversi: a seculo inquam, quia omnibus mundi voluptatibus, divitiis, honoribus, aliisque vanitatibus, quibus seculares implicantur, longum valedixerint. Ad Deum inquam, quia conversatio ipsorum omnis erat in cælis, prout vetus hymnus habet:

*Rebus procul mortalibus
Mens avolabat fervida
Divumque juncta cœtui
Hærebat inter sidera.*

Hinc in canonibus conciliorum *Religiosi var' ἑξοχῆν* conversi dicuntur.

§. IV. Erant VI. veteres monachi potiore diei partem horis canonicis dediti. Ubi notandum in V. E. horas canonicas 7. fuisse; quarum 1. fuit paulo post mediam noctem. 2. ad gallicinium. 3. hora diei sexta. 4. hora nona. 5. hora duodecima. 6. hora tertia pomeridiana. Et 7. denique completorium vocabatur & vesperi agebatur. Has 7. horas primi christiani omnes solennes quotidie habuerunt; sed postea cum orandi fervor remitteret, nec per domestica negotia tot horas precibus impendere liceret, hæc orandi tempora ad monachos & clericos, qui inde canonici sunt dicti, sunt devoluta.

§. V. Erant VII. frugales in victu. Refert Cassianus, apud veteres monachos, ordinarium cibum legumina, olera & ficum panem fuisse & inter fercula lampsanam herbam sale conditam & aqua dilutam, sal frictum & pisciculos salitos. Qui monachorum victus eodem quem dixi hymno sic exprimitur:

*Monachis olus cibaria
Fuere vel legumina,*

Pe-

Potumque lymphæ præbuit,
Humusque dura lectula.

Inter edendum erat Anagnostes, qui ex S. Scriptura aliquid legebat: quod putarent, non de solo pane hominem vivere, sed ex omni verbo per Dei os prolato.

§. VI. Quod autem IIX. ad vestitum veterum monachorum attinet, hi fere omnes ciliciis erant induti. Sozomenus refert, ipsos fuisse cucullis rebrachiatoris, vel lineis collobeis, item palliis, quæ *Mauortas* dixerunt, nec non peris, seu pellibus caprinis, quas *Melotas* vocaverint, indutos: quin & baculum manu gestasse in signum domandæ carnis. Calceis autem non usos fuisse, ideo quod in calidis illis regionibus frigus non adeo strictum esset, interim pedes caligis obtexisse. Ita Sozomen. L. 3. Hist. c. 14. & L. 5. c. 19. Birros autem, hoc est vestes ex serico, gestare monachis prohibitum fuit in Concil. Gangrensi anno Christi 324.

§. VII. Fuerunt denique IX. veteres monachi valde laboriosissimi. Labores autem monastici hi erant: fuscillam junco texere, vel canistrum lentis viminibus flectere, sarrire humum, aquas in hortum ducere, plantas collocare, olerum semina spargere, surculos arboribus amputare, alvearia apum struere, retia capiendis piscibus texere, quæ omnia B. Hieronymus in Ep. ad Eustochium & Augustinus integro libello de opere monachorum recenset. Media ætate præcipuus monachorum labor erat, libros scribere, quo ipso sane multum bono publico profuerunt; cum, si sine monachis fuissent, multa veterum scripta ante typographiam inventam intercidissent.

TONSVRA VETERVM.

§. I.

Solent hodie pontificii cum religionem profitentur, capitis verticem novacula abradere, ita, ut circa aures & tempora coronam relinquunt. Hunc morem ab Aniceto Romano Episcopo A. C. 160. derivant, qui primus in Ep. ad Gallos caput in modum spheræ abradere iussit. Equidem fateor in V. E. christianos comam tondere solitos, cum ipse Apostolus dixisset: *comam viro dedecori esse*, 1. Cor. ii. v. 14. Sed in fœminis coma proluxa comen-

mendabatur. Hinc S. Augustinus de opere monachorum in monachos comatos graviter invehitur. Sed tonsura illa veterum, hodierna in papatu, quæ rasura potius quam tonsura, fuit maxime dissimilis. Quod ad Anicetum attinet, constat inter eruditos, epistolam illam supposititiam esse. Ita primitiva ecclesia monachos tonsos habuit, non rasos ut hodie sunt in papatu.

§. II. Invenio quidem, veteres coronæ meminisse de monachis & clericis. Hinc S. August. Ep. 147. clericos per coronam suam adjurat. Et S. Hieronymus coronam Augustini compellat, ut legitur inter Ep. August. 26. Sed notabunt studiosi sacrarum antiquitatum, per coronam veteres non intellexisse circulum capillorum, qui raso vertice relinquitur, sed reverentiam ordinis sacri; perinde, ut hodie dicimus: Obtestor tuam reverentiam Curæ Ehrwürden perinde ut Salomo senectutem vocat, *omnis honoris coronam* Prov. 16. & *corona capitis dicitur regis majestas* Thren. 6.

§. III. Rasuræ autem monachorum, quales hodie in papatu obtinent, prima fit mentio in Concil. Toletano IV. A. C. 631. Ubi clerici omnes capite superius detonso, coronam circa aures relinquere jubentur, postea in Concil. Aquisgranensi, A. 816. radendis monachis destinatum est sabbatum sanctum & proximi 15. dies, perinde ut apud Athenienses erant *mensis Octobri*, quibus puberes adolescentem detonderi & in sodalitates referre solebant, teste Platone in Timæo. Docet venerab. Beda L. 5. histor. Anglican. c. 22. hanc monachorum coronam in memoriam spinæ coronæ Christi fieri. Sed Isidorus L. 5. de officiis divinis c. 4. putat, indicari regiam coronam, quod religiosi regibus sint æquales. Alii ad coronam justitiæ referunt, quam vitæ sanctimonia mereantur.

§. IV. Superest, ut morem monachorum in rasura barbæ spectemus, quod institutum Anacleto papæ tribuit Platina. Sed in decretis Anacleti non extat. Alii ad Concil. Carthaginense IV. adeoque ad initia Sec. V. morem radendi barbam referunt. Sed fatetur ipse Baronius, in oriente monachos omnes barbatos fuisse. In occidente vero rasura barbæ imprimis invaluit, quum transubstantiatio doceri & communio sub una usurpari cepit. Nam inter lepidas alias rationes, ob quas laicis calicem subtraxerunt,

B

hæc

hæc non minima fuit, quod laici prolixas haberent barbas, quibus facile aliquid sanguinis Domini inherere possit. Hodie in abrasa barba aliquot mysteria ponunt, præsertim, quod monachi velut angeli & imberbes pueri, innocentiam vitæ castimoniam sectentur; sed quam egregie hoc præsent, lippis & tonforibus notum est. Est non nemo, qui ideo monachos barbam radere existimat, ut fœminis ac puellis sint gratiores, has enim

mollia semper

Oscula delectant & desperatio barbæ

Vid. Pierii oratio pro barba monachorum.

SACRÆ VIRGINES.

§. I.

AB initio ecclesiæ, virginitas a non paucis fuit culta, adeo, ut Tertullianus jam suo ævo plurimos in ecclesia continentes repertos, libro ad uxorem affirmet, cum ipse Salyator donum continentix & Paulus virginitatem præclare commendassent. Imo admiratio virginitatis monachatum insigniter promovit. Licuit autem virginibus etiam post virginitatis propositum nubere; sed nunquam sine nota inconstantix vel levitatis. Hinc S. Cyprianus L. 1. Ep. 11. de hujusmodi virginibus, quæ ad nuptias transierant, consultus respondit, *ad continentiam revocandas, quam si præstare nolint aut nequeant, melius statuit nubere, quam ut in libidinibus ignem cadant.*

§. II. Primus fuit Basilus M. qui in libello de virginitate sacrarum virginum nuptias fornicarias, adulteras, incestas pronunciat. Primus autem fuit Innocentius Papa circa A. C. 402. qui *sanctimoniales* ob inita matrimonia excommunicavit, nec spem reddendæ communionis nisi sub hora mortis concessit, quod Innocentii decretum multa concilia confirmarunt.

§. III. Quod ad vestitum sacrarum virginum attinet, refert S. Athanasius L. de virginitate vestitas fuisse indumento fusco & nativi coloris, quod olim insigne erat continentium; refert porro cucullo indutas, ad innocentiam infantilem denotandam. Infantantes enim dum adhuc fasciis obvolvuntur, aliquibus velis quasi cucullis tegi solent, ut docet Cassianus L. 1. de Institutis monachor.

§. IV.

§. IV. Primarium vero insigne, unde sanctimonialia cognosci potuerunt, fuit *velamen sacrum*, quod pontificii a Pio papa. A. 142. deducunt, sed verius est, quod refert B. Rhenanus, notis ad Tertulliani libellum de velandis virginibus, morem consecrandi virgines velamine imposito per episcopum, S. Ambrosii & Hieronymi ævo, hoc est seculo IV. exeunte cepisse. Vid. S. Ambrosius L. 1. ep. de virginibus ad Marcellinam sororem. Sunt quidem alii, qui ex Tertulliani libro de velandis virginibus, jam martyrum ævo velamen monialium fuisse existimant. Sed evidens est ex contextu, Tertullianum dicto libro, non de monialibus sed virginibus Carthaginensibus in genere locutum. Nam cum ea ætate nulli virginum in publico comparere, nisi tecto capite liceret, Tertullianus in virgines Carthaginenses invehitur, quod hæ aperto capite, vel adeo tenui velamine ad sacra comparerent, ut alii subcandicantem cutem perviderent, idque in hunc finem, ut eo citius maritum e christianis acquirerent. Hunc morem reprehendit Tertullianus dicens: *Ecclesiam esse domum precum, non nundinationes virginum.* Male igitur Bellarminus ex hoc libro: Tertullian. velamina monialium deducit.

§. V. Mos velandi virginem hic erat: Futura monialis episcopo consecranda offerebatur tali veste, quali per omnem vitam usura erat, postea ad altare accensis candelis in faciem totius ecclesiæ ducebatur, & episcopus antequam velum imponeret, ita compellabat: *Aspice filia hoc velamen, & obliviscere populum tuum & domum patris tui, ut rex caelestis decorem tuum concupiscat.* Quibus dictis velamine eam tegebat, in signum castimoniam & verecundiam conservandam, clamanti omni populo, Amen! Optatus Milevitanus L. 2. ad Parmenianum refert, mitras virginibus impositas. Denique moris erat, ut honestæ matronæ ad virginem jam velatam concurrent ejusque oscula certatim peterent, teste S. Ambrosio in libello ad virginem lapsam.

§. VI. Quod ad victum sacrarum virginum attinet S. Athanasius dicto libro jubet eas sapius jejunare, panem sumere & olera oleo intincta, vinum tanquam venenum fugere præter pauxillum: nam, inquit, cum vinum virgines bibunt, oleum flammæ additur & ardenti corpusculo libidinis fomenta præbentur. Cir-

ca preces publicas monialium S. Athanasius monet, ut sole oriente sacrum librum in manus sumant, hora 9. ad communes preces veniant, easque usque ad horam duodecimam continent, postea ad mensam accedant dictis precibus sumtoque cibo gratias Deo agant. Finito prandio in templum redeant & conventum prolixiorem agant, nec vespere cubitum eant, nisi *faciem cadentem sacra pagina exceperit.*

§. VII. Quod denique ad cæteros S. virginum labores attinet, oportuit eas in cubiculo quasi clausas permanere, nec in publico conspici, nisi cognatorum aliquis obiisset, ejusque funus curandum esset. De cætero monet S. Athanasius, ne balneis utantur, nec nisi faciem ac manus lavent, ne unquam se denuident, semper lanam in manibus habeant vel ex stramine fila deducant vel ad torquenda subtegmina fufum vertant, ab aliis neta in globum colligant & lanificio vestes & victum sibi comparent. Unde constat in primitiva Ecclesia S. virgines æque ac monachos, de laboribus manuum suarum vixisse. Plura de monialibus veterum qui posse desiderat, legat *S. Athanasium d. l., S. Basilium in libellis de virginitate, S. Augustinum lib. i. de moribus Ecclesie Catholicae, & S. Hieronymum in Epistola de virginitate custodienda.*

§. IIX. Quales in oriente moniales fuerint, diximus: jam porro moniales occidentis spectemus, ubi notandum, quod prima omnium fuerit *Scholastica* foror S. Benedicti, quæ sub finem Seculi VI. moniales ad regulam fratris sui vivere docuit, ut refertur in *Chronico Panthaleonis*. Scribit Gregorius M. jam suo ævo h. e. Seculo VII. ineunte, tria millia monialium Romæ fuisse Lib. 6. Ep. 32. Si quæ virgo in ordinem monialium recipi veller, haec integro anno a cæteris probari solebat, quo completo si honeste se gesserat, ab Episcopo velabatur ex decreto Concilii Aurelianensis V. Anno Christi 522. Accepto velamine exercitia monialium erant legere sacra, canere hymnos, memoria mandare Psalmos, agere horas Canonicas. De cætero in eodem cum reliquis dormitorio cubabat & stato tempore ad commune convivium accedebat, sed cum viris omne commercium illis erat interdictum, adeo ut ne quidem cum consanguineis nisi in conspectu testium colloqui liceret, ex decreto Concilii Cablonensis §. IX.

Canon. 59. 61.

§. IX. Extra portam clauſtri nulli monialium procedere licuit, & ſi quæ ſtuprum commiſſiſſet, ordinaria ejus pœna erat flagellatio & perpetuus carcer, in quo cum pane & aqua, quod vitæ reliquum erat, pœnitens tranſigebat, ex conſtitutione S. Bonifacii Friſtorum Apoſtoli, qui inter primos ordinem Monasticum A. C. 740. Germania contuliſſe videtur. Ex Collegio Monialium Abbatiffam fieri, infra 60. annos prohibuit Gregorius M. in ſuo Regiſtro. Officium Abbatiffæ erat in choro monialium præſidere, & in frugali victu & amictu rigidaque diſciplina monialibus ſuo exemplo præire, iisque de victu & veſtitu proſpicere. Cumque ſub Carolo M. laſcivæ quadam Abbatiffa ſub religionis prætextu Romam ad ſepulcra Petri Pauli peregrinarentur, Concilium Foroſulicenſe id prohibuit Can. 12.

TONSVRA MONIALIVM.

Licet Apoſtolus tondere comam fœminis probro vertat, eamque rem Synodus Gangrenſis Can. 17. prohibuerit, & S. Hieronymus in fœminas invehat, quæ crines amputant, *eoque erubescunt eſſe id, quod nata ſunt*, ut loquitur Hieronymus; nihilominus jam Hieronymi ævo mos in Syria fuit tondendi virgines Deo devotas, teſte S. Hieronymo in Epistoſa ad Sabinianum. Sed olim alia ratio ſuberat, nam veteres moniales ſe nec lavabant, nec oleo utebantur, ideoque tonderi oportuit, ne ſalvo honore a pediculis opprimerentur. Hodie autem cum moniales balnea frequentent, tondere eas non erat neceſſe. Alii hunc morem tondendi S. virgines ab Ethnicis derivant. Solebant enim Romani virgines veſtales tondere, earumque crines ad Loton vetuſtam Romæ arborem, quam ideo capillatam dixerunt ſuspendere, teſte Plinio, l. 16. c. 44. vide quoque Majolum p. 2. dier. Canticul. coll. 1. p. 72. & Roſin. l. 4. c. 7. lit. G.

DE MONASTERIIS.

§. I.

Loca, in quibus religioſi habitabant, monasteria vel cœnobicia vocabantur. Eſt autem inter monasterium & cœnobium duplex differentia. Nam 1. monasterium unius habitaculum, ſed

sed cœnobium convictus plurium dicebatur, teste Isidoro lib. 2. de div. officiis. Verum hæc differentia hodie non attenditur 2. monasterium ipsa monachorum habitacula, sed cœnobium rationem vivendi in communi vel ex communi massa denotat. Dicuntur alias claustra, perperam clostra, unde germanice Kloster a claudendo, cujus vocis hanc originem Cuspinianus in Austria sua reddit: *Pii Christiani, inquit, olim indignum censebant, maleficium extremo supplicio seu perpetuo exilio mulctare, ne in desperationem inciderent, unde domos undique clausas condiderunt, in quibus miseri illi perpetuam penitentiam agerent ab omni hominum consortio remoti, & hi ex eleemosynis transeuntium perinde ac cœnobita ex annuis redditibus vivebant.* Hæc Cuspinianus.

§. II. Verum hic mos primis Christianis non fuit. Apud hos enim monachi non ex eleemosynis sed ex labore manuum vixerunt. Primus autem fuit A. C. 640. Dagobertus Rex Franciæ, qui homines exilio mulctandos ad agendam penitentiam in claustra detrusit, teste Stumphio in Chron. l. 3. c. 16. Post illa viri etiam pii & innocentes, qui propterea sancti clausi vocabantur, germ. Klaußner; hæc loca veluti spontaneos carceres subierunt, ut ibidem Deo & bonæ menti vacarent. Alias monasterii nomen & olim, & ad hunc usque diem non cœnobitis tantum, sed ecclesiis cathedralibus datum est. Hinc adhuc Ecclesia collegiata dici solet, ein Münster. Origo hinc est, quod veteres Episcopi, Basilius M., S. Augustinus & alii intra suas ecclesias habuerunt collegia, vel cœtus studiosorum, quos in literis præsertim sacris informarunt, & veluti monachos, ad certam regulam vivere docuerunt. Dicta porro sunt Asceteria h. e. loca Exercitoria, quod his locis in studio pietatis omniumque virtutum exercerentur.

§. III. Quod ad loca cœnobiorum attinet, nos jam supra ostendimus primos monachos in eremis vixisse, postea Basilius M. cœnobia ad loca urbibus vicina transtulit. In Germania hoc discrimen invenimus, quod pleraque cœnobia ordinis Benedictini in collibus & montibus. Sed pleraque cœnobia ordinis Bernhardini in vallibus & locis umbrosis sita sint; Qua dere eleganter Casparus Bruschius in erudito libro de monasteriis Germaniæ dixit:

Val.

Vallis sylvestribus undique cinctas
 Arboribus divus Bernardus amantius prata
 Colles & montes Benedictus amavit & arces
 Cælo surgentes ex quarum vertice late,
 Prospectus petitur, secessum plebis uterque.

§. IV. Locum in quo monasterium exstrui debet synodus Moguntina A. C. 813. talem definit, in quo necessaria ad victum facile haberi possint, ne necessitas monachis vel monialibus detur crebro cœnobio exeundi : Et quo loco pudicitia probe sit custodita, & quibusdam quasi cancellis inclusa. Hinc in hunc usque diem pleraque monasteria in locis amœnioribus & maxime fertilibus sita sunt, adeo, ut nonnulli de fertilitate alicujus territorii judicent, si multa ibidem monasteria extant. Sed non male conqueritur Trithemius Abbas Spanheimiensis in Chron. Hirsaugiensi, *veteres monachos cellas habuisse tenebrosas, sed corda virtutibus illustra, hodiernos autem monachos lucidas habere cellas, sed corda vitiorum tenebris obducta.*

MONASTERIA VETERVM SCHOLÆ.

PRImis fere quinque seculis ecclesiæ, monachi pauperes fuerunt, nec aliunde, quam de manuum operibus vixerunt, nisi per accidens elemosyna alicui daretur. Hinc errant, qui primæ ecclesiæ monasteria scholas fuisse existimant. Verum a tempore Gregorii M. cum ex amplissimis donationibus regum & principum monasteria ditescerent, monachi non necesse habuerunt, ut suis sibi laboribus victum pararent. Igitur ne otiosi desiderent libris condendis operam dederunt vel novitios in eruditione & pietate informarunt. Sed, si qui monachi nihil horum possent, juxta veterum morem labores manuum tractabant vel cibum coquendo vel hortos aut agros colendo. Testem hujus rei laudamus Trithemium, qui lib. 1. de viris illustribus cap. 6. de Benedictinis scribit : *Qui ex his in sacris studiis exercitati erant, vacantibus precum horis in exponendis sacris literis occupabantur, alii libros bono publico edebant, alii a doctoribus consignata ad mundum redagebant, uti libros in membrana scriptos affabre compingebant,*

cor-

corrigeant, alii rubro minio exornabant, ut adhuc videre est in antiquis membranaceis libris: Alii juniores in sacra disciplina vel grammaticis vel in Calligraphia, vel in dialecticis vel in musicis erudiebant, & ex hac monachorum institutione plerique sequiorum temporum viri sancti & docti, imo omnia scholasticorum agmina, quos Apologia August. Confess. magnos & ingeniosos vocat, in bonum ecclesiæ prodierunt.

CLAVSTRA MONIALIVM.

§. I.

Sicut primi christiani nec templa, nec cœnobîa, qualia nunc sunt habuerunt; ita nec martyrum ævo claustra monialium fuerunt, sed si qua virgo relicta seculi curis Deo se consecrasset, domi cum parentibus vel cognatis suis, vel cum una aut altera sodalium, quæ & ipsæ Deo erant devotæ, manebat, teste S. Cyrilliano lib. de habitu virginum, ubi sacras virgines reprehendit, quæ ad nuptias, ad choreas, ad convivia ibant. Sed sub Constantino M. cum pax ecclesiæ redderetur, monasteria virginum, sed valde rara, extrui cœperunt. Nam hac ætate S. virgines domi suæ juxta veteres mores sub imperio parentum commorari Deoque in clauso cubiculo inservire maluerunt, ut docet S. Athanasius lib. de virginitate.

§. II. Si quæ virgo parentibus orba esset, hæc honestiori matronæ aut seniori viduæ aut episcopo in tutelam commendabatur ex decreto concilii Carthag. III. A. C. 399. Sed circa postremum hoc mature abusus invaluit. Nam episcopi has virgines clericis commendabant, unde prodierunt postea extraneæ, quæ cum viris sub eodem tecto dicam an lecto cubabant, eoque non obstante virgines censerî volebant. In quam rem ita invehitur S. Chrysostomus sermone, quo S. virgines ita compellat: *Ipsa confabulatio, ipse concubitus, ipse complexus, ipsa osculatio, & conjacencium duorum turpis dormitio quantum crimen habet? si sponsus ita sponsam deprehendat, annon fremebundus gladium arripere?* Quid Christum futurum putet, cum te suam sponsam talem videt? De cætero claustra monialium veterum VI. demum seculo increbuerunt, sed hac lege, ne monachorum claustris contigua essent propter faci-

facilem sequioris lexus lapsum & ad vitandas calumnias ex decreto concilii Agatensis can. 19.

MVLTVDO MONASTERIORVM.

§. I.

Lapsu temporum tot monasteria intra ipsam quoque Germaniam sunt condita, ut tandem oneri potius reip. quam ornamento fuerint. Observo autem tres quasi fontes, e quibus hæc monasteriorum multitudo promanavit. Et (I) quidem ex præclaro & laudabili zelo pietatis & literarum studia promovendi. Nam cum monasteria essent scholæ publicæ, pietatis officinæ, seminaria ecclesiæ, e quibus viri docti & sancti catervatim prodibant, reges & principes monasteria insignia, in quibus juvenus informari posset, perinde ut hodie academias & gymnasia condiderunt, iisque de amplissimis redditibus prospexerunt, ne quid monachis in docenda juventute deesset.

§. II. Secundus fons est, ex somniis, spectris, apparitionibus, miraculis, quorum non pauca sequioribus seculis sunt efficta, nec raro præstigiæ dæmonum ad confirmandum purgatorium accesserunt, imo quo magis doctrina de purgatorio invaluit, eo plura monasteria, homines variis visionibus territi condiderunt, III. Fons est, pervulgata olim doctrina de meritis operum & monachorum apud Deum intercessione. Nam quo plures monachos aliquis nutriebat, eo plures apud Deum intercessores & mediatores habere credebatur, quæ res non paucos induxit, ut pro remedio animæ suæ (ita enim in donationibus communiter loquuntur) monasteria vel fundarent vel amplissimis redditibus dotarent.

ADVOCATI COENOBII.

§. I.

EX quo monachis integra sæpe territoria, oppida, arces, pagi, aquæ, piscinæ, molendinæ, prata, pascua nemora, cum omnibus juribus & privilegiis concessa sunt, sæpe monachis actiones forenses incubuerunt, sed juxta veterum mores nec monachis, nec clericis seculares iudices vel tribunalia adire licuit, delegerunt igitur ex laicis viros prudentes, qui jura & bona cœnobii in

foro defenderent, uti statutum est in Concilio Milevitano S. Augustino Præsidente circa annum C. 402. & hinc natum est celebre illud, hodieque receptum *Jus Patronatus*, Germanice die *Rasien Dögtey*. Patronus autem Ecclesiæ olim erat, qui causam Ecclesiæ vel cænobii in foro tuebatur, dicti sunt iidem Advocati cænobiorum *Rasien Dögtey*, *Schirm-Herren* it. Procuratores *Schafner* oder *Pfeger*.

§. II. Lapsu temporum liberum fuit Abbatibus, patronum quemcunque vellent e laicis eligere, sed sæpe contigit, ut ipsi Reges & Principes vel sua sponte vel Abbate, vel Conventu electi tutelam cænobii susciperent, quos Germani vocant *Edle Schuz Dögtey* / qui scil. bona monastica seculari etiam brachio tueri possent. Ex his patet media ætate, monachos negotiis secularibus se non immiscuisse, sed curam de redditibus cænobiorum advocatis incubuisse. Primum omnium fuit cænobium Campidonense ad fines Sueviæ situm, cujus Abbati Carolus M. A. C. 780. jus gladii dedit, dum constituit, ut Campidonæ Abbas mane missam ageret, sed a meridie gladio uteretur & secularia tractet. Hinc natus est versiculus:

Kampidona sola iudicat ense stolam.

Simile privilegium Dux Franciæ Pipinus dedit cænobio & pernacensi, quod nullius nisi DEI mundiburdio subesse voluit, uti refert Bruschius de monasteriis Germaniæ. Mundiburdium apud veteres nihil aliud erat nisi tuitio monasterii vel *Jus Patronatus*, de quo vid. Vossius in tractatu de vitiiis linguæ latinæ. Post Sec. VIII. usque ad nostra hæc tempora Abbates contra morem veteris Ecclesiæ negotiis secularibus se immiscuerunt, adeo, ut cælestibus relictis Domini terreni & Principes seculares vel principibus pares nonnulli sint facti.

STYLITÆ.

§. I.

STylita proprie dicitur, qui columnæ insistit, ubi imprimis notanda est differentia inter *στυλις* & *στυλον*. Nam *στυλις* erat Cippus (vel lapis ex terra exstans) tumulo impositus cum epitaphio, quales cippi erant Ægyptiorum pyramides, quin & *ταῖς στυλοῦς* igno-

ignominia causa maleficiorum nomina & facinora inscribi solebant, imo erant hujusmodi columnæ tabulæ proscriptionum. Hinc epistola *σηλιτευτική* dicitur scriptum famosum (Pasquill) & *σηλιτεύμενος* qui ad hujusmodi columnam statuitur. Verum stylita *ἀπὸ τῆς σύλης*, eum denotat, qui in columna consistit, latine stationarius dici posset uti exponit Evagrius lib. 1. c. 16.

§. II. Super his columnis, quas *σύλης* diximus in veteri Ecclesia novus religiosorum ordo stetit, cujus venerabilis inceptor fuit Sec. V. Simeon Stylita, qui prope Antiochiam a puero rei monasticæ assuetus postea in eremum per triennium sub spelunca clausa delituit. Sed cum nec hoc modo sibi satisfaceret, primus novum & hæcenus in ecclesia inauditum genus vivendi in columnis adinvenit. Erexit igitur columellam sex tandemque 36, cubitorum, in qua perdius & pernox stetit. Supra columnam extabat modius vel domicilium in quo veluti cathedra, ceu publicus mundi ecclesiastes stabat, homines infra stantes docebat, & variis miraculis, si vera sunt, quæ Metaphrastes refert, per totum fere orbem inclaruit. Scribit Gregorius Turo-nensis, quod hoc loco si templum conditum, in quod nulli mulieri intrare fas fuerit, cum Simeon nunquam oculis attentis mulierem observasset, & ne propriæ quidem matri ad se accedere permisisset, voluisse aliquando fœminam virili amictu ingredi, sed hanc subita morte correptam.

§. II. Simeonis primi Stylitæ Discipulus fuit Daniel, cui noctu ventus tunicam abstulit, ipse nive obrutus mane mortuus fuit repertus. Præter hos inter stylitas eminuit Alipius dictus Cionita, quod *ἐπὶ τῆς κίονι* h. e. super columnam per 70. annos omnibus cæli injuriis expositus stetit. Habuit ille duos choros discipulorum, alterum monachorum, alterum virginum, cum quibus alternos hymnos perdius & pernox cecinit. Virgines inprimis monuit, ne a Viro conspici se paterentur, in quadragesima faciem ad seo lacerasse fertur, ut spectatores ipsum Christum se videre putarent, prout, hæc omnia Simeon Metaphrastes recenset. Hi stylitæ perpetua statione in columnis se macerabant, neque enim tantum spatii habebant, ut decumbere possent. Sedere quidem potuerunt, sed nusquam lego sedisse. Videtur hæc vivendi ratio

nimis rigida, imo superstitiosa; Ideoque in ecclesia altas radices non egit, sed eodem, quo cepit, Seculo V. exspiravit.

BASILIANI.

§. I.

Basiliani, quorum ordo fere solus apud Græcos obtinet; Seculo IV. exeunte cepit, autore Basilio M. hac occasione: Erat Basilius Presbyter Eusebio suo Episcopo invisus, adeo ut hic illum ordine sacro ejectum vellet, quo animadverso S. Basilius quod concordia studiosus esset, sua sponte presbyteratu decessit, & in insulam Pontum ad vitam monasticam se recepit. In suo illo recessu monachos ex latebris & speluncis suis, in quibus hætenus latuerant, primus protraxit, in certa collegia distribuit. Iisque regulam vivendi primus tradidit, cum hætenus monachorum quisque ad arbitrium suum vixisset, ut proinde S. Basilius M. sit Autor omnium monachorum in Græcia, secundo autor cœnobiorum, cum ante Basilius M. monachi sparsim viverent, & tertio denique autor regularum monasticarum.

§. II. Præterea Basilius M. cœnobîa non in locis solitariis, sed in vicinia urbium esse voluit, ideo ut monachi in casu necessitatis bono publico inservire possent. Extat hodie Regula S. Basilii capitulis 95. sed an genuina hæc sit qualis hodie habetur, merito dubitatur. Existimat Vadianus in lib. de partib. terræ, monasteria Basilii M. scholas pietatis fuisse, in quibus monachi abjecta seculi cura eruditioni & virtuti litaverint. Sed sine dubio errat Polydorus Virgilius qui lib. 7. de inventoribus rerum c. 2. a Basilio M. vota monastica cepisse scribit: Sed de votis in tota Basilii regula est altum silentium. Extant quidem sermones ascetici Autore Basilio scripti, in quibus vivendi ratio veterum monachorum prolixè describitur, sed nec in illis legimus monachos votis adstrictos. Refert porro idem Polydorus Autore Basilio M. apud Græcos cœnobîa utrique sexui viris & sceminis communia muris tamen & aspectu disjuncta, cepisse. Ita ut virgines superiora, monachi inferiora domus inhabitaverint, templa autem communia accesserint. Quicquid de eo sit, in conciliorum historia passim canones legimus, quibus talia cœnobîa prohibentur, & viri scorsim a moniali-

bus

bus habitare jubentur. Nihilominus sequiori ævo circa A. C. 1360. S. Brigitta Dux Sueciæ damnatum morem renovavit conditis cœnobiis, in quibus monachi & S. virgines habitacula communia habuerunt, imo nonnulli eo processerunt, si fides habenda sit Alveario Romano, ut monachum & monialem eodem lecto componerent, interjecta solum imagine Crucifixi, vid. de ordine S. Brigittæ Alberti Cranzii Metropolit. lib. 9. c. 52.

HIERONYMITÆ.

S. I.

S. Hieronymum monachum fuisse nemo dubitat. Abiit primum in Syriam egregia Bibliotheca instructus, ibique in eremo turgiolium exstruxit, quo relicto per varias terras peregrinatus est, donec tandem ab Arianis graviter vexatus in eremum longe remotissimam secederet, dicens: Melius esse inter bestias agere, quam cum perversis illis Arianis. Ibi vero per quadriennium crebras tentationes carnis, de quibus passim conqueritur, maxime de amissa virginitate sustinuit. Interea libros suos evolvit, præsertim sacras literas memoriæ mandavit, linguas, præsertim Ebræam, addidit, donec invitus ex otio illo liberali Romam traheretur, ubi talem se gessit, ut mortuo Damaso Papa dignus haberetur, qui fieret Pontifex Romanus. Sed quia clerici illum oderant, quod mores ipsorum nimium perstrinxisset, papatum non obtinuit. Egressus Roma, quam subinde Babylonem vocat, Syriacas suas solitudines repetiit, præsertim in oppido Bethlehem juxta præsepe Domini sedem sibi fixit, cumque ibidem nobilis matrona Paula, quatuor monasteria, tria virginum, quibus ipsa præerat, unum virorum condidisset, S. Hieronymus jam senior factus virorum collegio se ibidem adjunxit, ubi primaria ejus opera fuit versio S. Scripturæ ex Ebræo in sermonem latinum. Tandem in Bethlehemico cœnobio senex nonagenarius decessit A. C. 422. prout hæc omnia refert Erasmus in vita Hieronymi operibus ejus præfixa.

§. II. Verum hodiernos monachos, qui S. Hieronymi regulam profitentur autore Hieronymo cœpisse, non sit verosimile. Nam hodierni monachi ab iis qui tempore S. Hieronymi vixerunt

runt toto caelo differunt. Nam (1) Monachis tempore S. Hieronymi ire & redire licuit, quo vellent, hinc legimus ipsum S. Hieronymum in monachatu subinde peregrinatum; sed hodierni monachi cœnobiis quasi clausi continentur, nec sine consensu Abbatis licitum est evagari. Secundo veterum monachorum vestitus erat simplex & ex cuiusvis arbitrio, non lege aliqua sumtus nec aliqua novitate insignis. Sed hodierni monachi singuli juxta suos ordines sibi proprium habent vestitum, quo & invicem, & ab aliis dignosci possunt. Ipsi qui hodie Hieronymita vocantur, noscuntur ex pallio rugato & scisso, sub quo tunicam habent zona scortea succinctam. Pedes quoque ligneis soleis loco calceorum adstringunt, qualis amictus nusquam in toto Hieronymo legitur. Tertio veteres monachi nullis erant solennibus votis adstricti, & si quem suscepti monachatus pœniteret, alia pœna non erat, quam quod hæc mutatio levitatis vel inconstantiæ nota haberetur; sed hodie monachi omnes tribus solennibus votis adstringuntur, ut proinde ævum S. Hieronymi, quales hodie sunt, monachos plane ignorarit.

CANONICI.

§. I.

Canonici in veteri ecclesia a monachis multifariam erant distincti: Nam monachus olim pœnitentis sed canonicus docentis officium sustinebat. Monachi erant homines privati, sed canonici publico ecclesiæ ministerio addicti, imo tantum discriminis olim erat inter monachum & canonicum, ut Urbanus II. publico edicto prohibuerit ne quis canonicus fieret Monachus, nisi graviter lapsus; Si quis contra hoc ageret, is in ordinem canonicorum redigeretur, ita tamen ut semper ultimus esset in choro, & cucullum ignominia loco ferret. Interim & monachi & canonici fuerunt religiosi, imo clerus canonicus ad exemplum vitæ monasticæ primum inductus videtur. Sicut enim monachi ad certam regulam, sic & canonici ad certum canonem, unde canonici dicuntur fuerunt adstricti. Hinc in hunc usque diem multa antiqua collegia canonicorum monasteria à monachis dicuntur Germ. Münster. V. not. ad p. 20.

§. II.

§. II. Circa ordinem canonicorum notari oportet, quod in veteri ecclesia trium generum clerici fuerint: Peregrini, titulati, canonici. Peregrini vocabantur clerici, qui aliunde venerunt tanquam Hospites, vel ex suscepto itinere vel quod ab Arianis aut alio per hostes casu ab ecclesia sua depulsi essent. Hos tamen non receperunt in aliis ecclesiis nisi formatas secum deferrent. Hinc in concilio Antiocheno decretum est, ne quis peregrinorum clericorum sine Formata, quam Græci *επιμνησιν* vocant) susciperetur. Erant autem Formatae litteræ commendatitiæ, quas episcopus clericis peregrinantibus ad testandam eorum fidem catholicam dabat. Eadem quoque pacificæ (dimissorie) vocabantur, ideo quod cum his clerici ab una Ecclesia ad aliam dimitterentur. Titulati erant clerici, qui ad titulum alicujus ecclesiæ tanquam ordinarii ministri, erant deputati, dicuntur a titulo, quo nomine veteres templa sua & publica oratoria insignire solent. Eisdem vocabantur Cardinales, quod nomen hodie in solo clero Romano conservatur. Sed olim Clerici Cardinales vocabantur, omnes qui certæ alicui ecclesiæ, unte titulum habebant, erant incardinati, i. e. in matriculam clericorum alicujus ecclesiæ inscripti. Canonici denique erant clerici, qui non tantum in certam ecclesiam errant intitulati vel incardinati, sed præterea secundum certos canones sub disciplina vivere cogebantur, ad quos canones alii clerici, non erant adstricti. De cætero communis est sententia, canonicos a S. Augustino cepisse, & fa-teor de S. Augustino tale quid in vita ejus a Posidonio referri, quod nimirum Augustinus Hipponæ episcopus factus juxta suam ecclesiam in usum clericorum monasterium condiderit, ex quo multi pii & docti viri prodierint.

§. III. Quod ad vivendi rationem attinet, canonici, omnes erant clerici, & sacris ordinibus initiati, alii populum ex cathedra docebant, & hi Presbyteri canonici, alii ad altare ministrabant, & hi Diaconi canonici, alii sacros hymnos canendo populo præbant, & hi cantores canonici; alii sacros textus populo prælegebant, & hi lectores canonici vocabantur. Sustentabantur ex communi ecclesiæ rassa, unde quotidie suam singuli pensionem, quam & ipsam suum canonem vocabant, accipiebant. De cætero æque ac canobitæ in eodem refectorio simul comede-

bant,

bant, in eodem dormitorio una cubabant. Custos disciplinae inter, canonicos erat Decanus vel praepositus, qui & ipse cum toto canonicorum collegio episcopo erat subiectus.

§. IV. In his canonicorum capitulis studia literarum olim tractabantur idque adhuc referunt nomina decanorum, praepositorum, scholasticorum, cantorum, &c. quae omnia redolent Scholas, imo ob hanc causam Imperatores in dotandis & ditandis Collegiis Canonicorum adeo munifice fuerunt, ut republicam literariam conservarent. Neque vero alius ex omnibus imperatoribus hac in parte munificentior fuit Carolo M. primo e Germanis imperatore Romano, is enim praesertim in hac inferiori Saxonia multas ecclesias cathedrales v. g. Osnabruga, Halberstadii, Monasterii, Hildesii, Verda, Brema, Minda, Paderborna, Minda, fundavit, iisque Collegia Canonicorum adiunxit, in quibus Canonici disciplinae & literas profiterentur, & Juventus ad obeunda officia publica, proinde ut hodie fit in Academiis praepararetur. Hinc in fundatione Osnabrugensi Carolus M. ita loquitur: *Nos inter Canonicos Graecas & Latinas Scholas institimus in perpetuum; itaque nunquam Clericos utriusque Linguae gnaros defuturos confidimus.* Videatur de capitulis illis Canonicorum Metropolis Cranzii. Quin & Reges & Principes ad Collegia Canonicorum liberos informandos miserunt, sic in Collegio Hildesii Otto M. & Henricus V. a Canonicis sunt educati. In Collegio Leodiensi aliquando sex juvenes Principes studiorum causa vixerunt, teste Chemnitio in Praefat. Exam. Concil. Trident.

§. V. Post illa cum Canonici a primavo hoc instituto desisterent, ex oblationibus fidelium ditescerent, nec juxta canonem viverent, etiam scholae canonicorum interciderunt, & cum Canonici otio torperent, in locum Collegiorum Canonicorum Academiae successerunt, quarum origo per Germaniam in Sec. XIV. incidit. Sed & porro Canonici sequiores sunt bipartiti: Alii regulares, quod propius ad regulam veterum accederent; Alii seculares & irregulares dicti sunt, cum tamen Canonicus irregularis videatur esse contradictio in adjecto. Coeperunt hi irregulares A. C. 977. a Canonicis Trevirensibus, qui omnium primi spretis canonibus seculares dicuntur facti apud Trithemium in Chronico Hirsaugiensi.

§. VI.

§. VI. Quod denique ad hodiernos Canonicos attinet, hi five regulares sint five irregulares a veteri Canone vel vivendi regula omnes fere alieni sunt. Nam *Canonici seculares videntur monstra sine exemplo, Regulares sine regulâ, Canonici sine canone*, ut Cranzius eos vocat, in Metropoli L. 3. c. 15. Neque enim sub regula vivunt, quia sunt seculares, neque in Canone vivunt, neque aliunde vere sunt Canonici, quam quod sessionem habeant in choro, unde dicuntur *Chor Herren* / nec officii sed ornamenti causa Ecclesiam frequentant, ut portiones sacras lucrentur. Sed & hi, qui Regulares dicuntur priscis illis valde sunt difformes; quia (1) se ab obedientia episcoporum subtraxerunt, & sua sibi propria habent Capitula, adeoque cum Episcopis condominium. (2) Nec hi regulares Ecclesiæ si qua vivunt, docendo subserviunt & perinde esset illi Ecclesiæ si non essent. Vestitus canonicorum hodie est candida tunica, lintea toga & pallium nigrum, Vid. Sabellius Ennead. 7. L. 9.

CANONISSÆ.

§. I.

Coeperunt *Canonissæ*, h. e. mulieres quæ sub Canone vixerunt A. C. 817. in Concil. Aquisgranensi, in quo auspice Ludov. Pio 80. canones sunt traditi, secundum quos Imperator Monachos omnes per totum Imperium vivere voluit. Exempla horum Canonum per omnia præsertim Germaniæ Monasteria sunt transmissa, ut referunt Annales Francorum. In eodem Concilio ordo mulierum Canonicarum cœpit, teste Laurentio Surio de vitis Sanctorum in vita Mainulphi. Habent autem Canonissæ duo propria. (1) In virginitate vivunt. (2) Nullo voto tenentur. Habitant quoque in Collegiis Canonicorum, ita tamen ut nubere ipsis & ad Seculum redire liceat.

§. II Cum in hunc quoque ordinem varii abusus irrepissent, avorum memoria Canonissæ sunt reformatæ, iisque hæc V. capita præscripta, scilicet (1) ut si mensam communem habere nollent, saltem commune haberent dormitorium, ita ut altera alterius pudicitia custos esse possit. (2) Ut vestito modesto, pudico ac mundo nec procaci aut splendido incederent, (3) ut ita viverent, ut Monasteria earum Scholæ pietatis, castitatis & virtutum officinæ es-

D

sent,

sent, quibus nobiles puellæ committi possint, (4) ut si vellent, nec continere possent, nuberent. (5) Ut si quæ accularetur, Episcopi iudicio staret. Quæ omnia sunt transacta in Comitibus Augusti sub Carol. V. & Ferdinando I. In Jure Canonico de Canonissis multa habentur, præsertim Episcopis juberetur, ut Collegia harum virginum quotannis visitent, ut patet ex Clement. Lib. 3. Tit. 10. c. 2. Verum Pontifex Romanus ne in hunc usque diem induci potuit, ut hunc ordinem confirmaret.

ACOEMETÆ.

Aκοίμητοι, h. e. *Monachi insomnes* dicti sunt, qui noctu & interdiu vigiles, DEO semper laudes & hymnos obtulerunt. Non, quod singuli semper vigilassent, sed quod cætus ipsorum in tres Classes divisus esset, e quibus semper aliqui publicas preces egerunt. Cæpit hic ordo Constantinopoli A. C. 459. Auctore viro clarissimo Studio urbis Consule, a quo idem *studite* dicti. Circa A. C. 540. Acæmetæ fere omnes in hæresin Nestorii inciderunt, ideoque a Justiniano Imperatore condemnati & a Constantino Copronymo ab Imperio sunt proscripti. Vid. Nicephorus Lib. 15. c. 23. Postea tamen circa annum Christi 820. Theodorus, vir e scriptis hodiernum clarus & cognomine *Studite* dictus, Monasterium a Studio conditum renovavit, & Acæmetis regulam vivendi, carmine præscripsit, in qua varias pœnas statuit, in Monachos loquaculos, qui jivas frangerent, qui fratrem offenderent, qui tardius surgerent.

BENEDICTINI.

§. I.

PER occidentem vita monastica Sec. V. inclaruit, auctore Benedicto Nursino, qui A. C. 480. in Italia apud Umbros fuit natus, sed circa A. C. 494. Roma e Schola abiit, pertæsus bellicos tumultus, qui sub Justiniano imperium turbabant. Abiit vero cum nutrice sua in solitudinem, ad quam cum homines agmine facte, fama sanctitatis ejus adducti, concurrerent, ipse ex solitudine ad vetustum oppidum Umbriæ Cassinum se contulit, in quo olim castrum & altare Apollinis fuerat, quibus dirutis ipse A. C. 530. Monasterium ibidem condidit & monachos solitarios per Italiam dispersos

fos coëgit in cœnobium, iisque similem vitam, qualem Basilius M. in oriente monachos docuerat, ipse omnium primus in occidente præscripsit. Hinc adhuc S. Benedictus pater omnium monachorum in occidente fertur. Condidit autem XII. Monasteria e quibus primarium fuit Cassinense, Huic patricius quidam Romæ Tertullus, omnia sua bona, castra, prædia, villas testamento legavit. Tandem antiquissimum hoc cœnobium adeo ditatum est, ut annui ejus reditus ad 40000, aureorum accesserint.

§. II. Olim receptio monachorum in hunc ordinem his ritibus fuit peracta. Candidatus ordinis in oratorium ducebatur, ibique h. m. promittebat: *Ego N. N. in nomine Dei promitto stabilitatem vitæ conversionem morum & obedientiam sub Abbate coram Deo & sanctis eius.* Hanc formulam scripto consignabat, & subscriptam in altare exponebat. Hodie tamen pro morum confessione & stabilitate substituerunt continentiam perpetuam & paupertatem extremam. Post hanc professionem dicto versiculo: *Suscipe me Domine*, litania canitur, novitius interim toto corpore humi profternitur. Post Litaniam preces pro novello fratre dicuntur, & novitius vulgari suo vestitu exiit, dicente Abbate: *exuat Deus veterem hominem*, datoque osculo cæteri fratres accedunt, novitio gratulantur, eique osculo pacis præbent. Hic vero per triduum in silentio sedet & quotidie missam accedit, pro ut hæc refert cardinalis *de turre evermata*.

§. III. Quod ad vestitum attinet; S. Benedictus tria genera vestium monachis suis concessit: *tunicam, cuculum & scapulare.* Tunica est vestis, quam monachi sub cucullo gestant, qua corpus undique tegitur, sed sine caputio. Cucullus vel cappa est vestis a capite defluens usque ad plantas, qua tunicam tegunt. Scapulare dicitur, quo imprimis scapulas contegunt. Tales olim vestes Rustici Samnitæ ideo gestarunt ut ad operas suas expeditiores essent, nec cæteras vestes macularent; & ob eosdem fines S. Benedictus monachos suos rusticis illis vestituti similes esse voluit. Hodie Benedictini omnes nigro colore vestiuntur, tunica laxa cucullo in scapulas rejecto & tunicula candida, ut refert Sabellius Ennead. 8. L. 2. Ipse quidem Benedictus monachis suis liberum reliquit, quo colore vestiri vellent, sed monachi nigrum eligerunt; an ideo quod scriptum sit: *Hic niger est, hunc tu Romane caveto*, alii arbitrentur.

Denique notetur, quod S. Benedictus Monachos suos vestitos dormire iusserit. Nam in Reg. sua c. 22. duas tunicas concessit, quarum alteram ne nocte quidem exuerent. Sed hac regula Benedictinis gravior visa est, quam ut servari possit, ideoque posteri hanc legem abrogarunt.

§. IV. Circa victum hujus ordinis sciendum est, quod Benedictus satis tenuem praescripserit, nempe duo pulmentaria cocta & aliquando tertium de crudis leguminibus. Pulmentaria autem vocat, cibos e piscibus aut herba, aut farina aut caseo factos: imprimis notabile est, quod S. Benedictus suo ordini perpetuum carnis esum interdixerit, nec feras tantum quadrupedes; sed & aves comedere prohibuerit, ad libidinem coercendam, quam caro comesta fovet. Hinc in hunc usque diem Benedictini omnes per Italiam, ab esu carniū simpliciter abstinent, sed circa Benedictinos in Germania Pontifex dispensavit. Audio hanc rationem dari; quod in Germania non sit tanta vini copia, qua carnis primum solari possit. Sed & quae ad potum S. Benedictus modicum inter suos vini usum esse voluit, vinum aqua multa diluere, & sedulo cavere iussit, ne quis vino inebriaretur, quod tamen Benedictini prodigiose violant, ut jam suo aëvo de iisdem conqueritur S. Bernardus. *Vidi, inquit, in uno prandio ter quaterve semiplenos calices allatos, ut Monachi diversa vina odorarent, priusquam biberent. Et in aliquibus Monasteriis audio receptum ut in magnis Festis vinum melle ratem? Omnes enim ex quo Monachi hodie sumus de infirmo stomacho conquerimur. Ego puto de his valere, quod dixit Deus; Va vobis, qui vinum in dulcedine bibitis!* Haec tenus S. Bernardus in Apologia ad Wilhelmum Abbatem. Observat Balæus Cent. 2. c. 15. Monachos in Anglia primum post medium Sec. II. vinum bibere cepisse cum ante hac aquam vel lac bibissent.

APOSTOLICI.

§. I.

Fuerunt olim in Britannia Philosophi *Bannocorenses* dicti, qui ad fidem Christianam, conversi A. C. 530. collegium suum in Monasterium transformarunt. Hi ex Philosophis Monachi facti, neque

que juxta regulam Benedicti, nec Basilii M. sed ad Apostolicum vivendi morem se conformarunt & brevi ad 2000. & ultra excreverunt, qui in VII. cætus fuerunt distributi, quia in Apocalypseos c. 3. *septem Ecclesiæ* commemorantur. Hi, S. S. Trinitatem indefesso studio nocturnis & diurnis hymnis collaudarunt. De laboribus manuum in communi vixerunt, induti melote & caprinis pellibus, stricto cucullo & candida stola Apostolico more, aquo & *Apostolici* dicuntur, per orbem pedibus vagabantur & fidem inter Ethnicos prædicabant, novitios baptizabant, idola & templa Deorum confringebant: novas hinc inde Ecclesias fundabant, ægros & moribundos visitabant in magna abstinence vivebant, quam laudem illis tribuit Balæus Centur. Brit. c. 16.

§. II. Ab his Apostolicis viris media ætate multæ gentes ad fidem Christianam sunt traductæ, nec pauca per Europam Monasteria fundata. Primus ipsorum Abbas fuit Congellus e cujus disciplina S. Gallus cum primis prodiit, qui cum socio Columbano ad Burgundos abiit, ibique cœnobium Luxoviense condidit, sed cum Regem Theodoricum obstuprum perfrinxisset, Burgundia ejectionis, ad Helvetios pervenit, eosque ab Idolorum cultu circa A. C. 614. ad Christum convertit. Tandem in eremum S. Gallus secessit, ibique in angusta cellula donec moreretur, delituit. Sed post obitum S. Galli hic locus ex fidelium elemosynis adeo ditatus est, ut in augustum non dico Monasterium sed in urbem celeberrimam excreverit, quæ in hunc usque diem *S. Gallensis* dicitur est, que adhuc lanificio maxime nobilis. Sec. demum IIX. Pipinus Rex Apostolicis injunxit Monachis, ut regulam S. Benedicti juxta quam cæteri in Occidente Monachi vivebant, acceptarent. Vid. Bruchius de Monasteriis Germaniæ & Stumpfius in Chron. Helvetiorum.

GREGORIANI.

S. Gregorius M. cum in juventute militem egisset, postea adulta ætate in Præfectum urbis evasit donec religione ductus Cœnobium intraret, & defunctis parentibus de suo patrimonio VI. Monasteria per Siciliam condidit; quin & paternam domum Romæ in Monasterium convertit. Monachis in his suis Claustris regulam S. Benedicti

nedicti, quæ tunc temporis inter Monachos sola obtinebat, commendavit. Sed alio vestitu insignes esse voluit. Itaque iussit eos vestes letici coloris gestare, iisque rubram crucem circa pectus inferere. Monachos Proprietarios extreme averfatus S. Gregorius dicere solitus est: *Monachus habens obolum, non valet obolum.* Cumque aliquando Monachum qui tres aureos occultaverat, reperiret; huic ne in extremis communionem quidem dare voluit, nec mortuum sepelire, sed in sterquilinum projecit. Triginta vero dies post poenitentia ductus, pro anima defuncti 30. missas egit: atque hinc in Papatu *Trigesima* sunt oriundæ. Vid. Antoninus. Lit. 12. c. 3.

FRATERNITATES.

§. I.

Fraternitates dicuntur sodalitates, in quibus qui vivunt, nec omnino religiosi nec omnino seculares existunt. Nam multi e secularibus cum monasticam disciplinam admirarentur, imitari Monachos sub habitu seculari studuerunt, ideoque mutuas fraternitates, vel fraternas sodalitates inierunt. Hi præpositos non Abbates, sed Magistros habuerunt, qui non quotidie, sed statò die fratres ad preces, ad vigiliis, jejunia & reliqua sacra convocarunt. In publ. processionibus per plateas sacco erant induti & linteo ora tecti, nudumque tergum in solum poenitentiae ferebant, teste Laurentio Surio Tom. 3. de vitis Sanctorum. Hinc semetipsos, vocarunt *Ninivitar*, ideo, quod Ninivitarum more poenitentes Deum placarent.

§. II. Quod originem Fraternitatum spectat, Polydorus Virgil. L. 7. c. 6., varias sententias recenset. Alii, putarunt ab Apostolico ævo hoc institutum descendere: cum, primis Christianis solenne fuerit, se invicem fratres vocare. Quod si ita sit, oportet omnes Christianos veteres sub his Fraternitatibus extitisse. Sed hoc nemo dixerit. Alii, ab Ægyptiorum Sacris derivarunt. Hi enim cum statò tempore vaccam sacrificarent; omnes qui Sacrificio inter erant, verberabantur. Alii, hos Fratres a Romanorum Lupercis deducunt, in quibus publice per urbem processionibus agebantur, & in his obvii quique flagellaban-

bantur. Atque huic sententiæ ipse Polydorus Virgilius subscribit, existimans, Romanos Episcopos per hæc Collegia, ritus Ethnicos ad usus sacros transferre voluisse. Juxta Centuriatores Magdeb. hæc Fraternitates circa A. C. 730. auctore S. Bonifacio Apostolo Germanorum cœperunt. Post illa Collegia hæc valde sunt aucta, adeo, ut tot fere Fraternitates sint inductæ, quot Ordines Monachorum cœperunt. Nam singuli Ordines Religiosi Fraternitatem aliquam habuerunt annexam. Hinc dicitur *Fraternitas S. Coronæ*, cuius vestes sunt cœruleæ; *Fraternitas S. Dominici*, cujus vestitus niger; *S. Martini*, cujus candidus.

§. III. Inter omnes autem eminent *Fraternitas Rosarii*, quam „ A. C. 1470. „ *Alanus de Rupe* Monachus de Dominicanus instituit, hac occasione: Fama est adhuc Monachum B. Virginitatis, nem accessisse eumque in clausa cellula visitasse, de suis capillis annulum concinnasse, eoque Monachum sibi desponsasse, nec oscula tantum sed & mammas contrectandas & laetandas præbuisse, imo tam familiarem ei factam, ut sponsa solet suo sponso, ut refert Balæus Centur. Britan. 8. In signum animi grati *Alanus de Rupe Fraternitatem Rosarii in cultum B. Virginis* instituit. Quæ Societas a Sixto IV. confirmata, hoc cum primis agit, ut B. Virginem salutatione Angelica subinde honorent. Solent enim Fratres in hoc Collegio ter per hebdomada Rosarium recitare. *Rosarium autem constat oratione Domin. quinque & Ave Maria quinquagies repetita ad numerum globolorum, qui ex filo dependent & vulgo dicuntur: Pater Noster. De quibus eleganter Mantuanus:*

Hi filo insertis numerant sua murmura baccis.

CLVNIACENSES.

§. I.

CUM Monachi per IV. Secula Regulam Benedicti, eamque solam sequuti essent; tandem deteriores facti regulam illam abjecerunt. Nonnulli ergo bono zelo ducti, Monasticam reformare voluerunt, & Monachos ad Regulam S. Benedicti reducere, quin & novas suas constitutiones eidem superaddere, atque hinc Benedictini in varios Ordines, quales hodie sunt,

sunt, sunt divisi teste Trithem. L. 1. de viris illustribus c. 8. Primus autem fuit *Odo Abbas Cluniaci*, in agro Mafficensi sito in Burgundia, vir sua ætate doctus & sanctus, qui Regulam Benedicti A. C. 912. auctiorem reddidit. Atque hinc oriundi sunt *Cluniacenses*. Qui cum olim sanctimonia ceteros Benedictinos superarent, in magno pretio a reliquis Benedictinis distincti, imo pro novo ordine habitati lateque sunt dispersi.

§. II. Quod vitam eorum attinet, hi nullum novitium admiserunt, nisi qui annum expectasset, vestitu mediocri ac nimis aspero utebantur, ne infirmi a suscipiendo monachatu detererentur. Monachum lapsum recipiebant, quoies revertebatur, ne oviculam errantem, ut ajebant, lupus devoraret. Operas manuaris non tractabant, quo ipso a primis & priscis Monachis erant distincti, rationem hanc dabant; *ne Monachus, cum promiscuo sexu conversari cogeretur*. Erga peregrinos erant benigni & liberales, atque ita vivebant, ut qui pane vesci non possent saltem lacte alerentur. Prout de ipsis refert Petrus Cluniacensis, scriptor in hoc Ordine celeberrimus A. C. 1130. L. 5. c. 16.

§. III. De cætero, hi Monachi cum animadverterent, in S. Eucharistia usum sanguinis Dominici Laicis adimendum non esse; solebant in suo Cænobio panem sacrum vino intinctum & adhuc madidum præbere teste Cassandro L. 2. c. 35. Putabant enim Cluniacenses, vinum non sacrum pane consecrato sanctificari & vehiculum Sanguinis Dominici reddi. Tandem vero etiam hic ordo degeneravit, quod conqueritur ipse forum Abbas quem dixi, Petrus Cluniacensis, cujus hæc verba sunt: *Discurrunt Monachi nostri tanquam milvi & vultures de loco in locum, scubi fumum culina vident, vel assam vel carnem assam odorant. Legumina, ova, caseos & pisces aversantur amant ollas Ægyptias. Hodie mensas Monachorum tegit assus seu elixus porcus, pinguis juvenca, lepus, selectus anser, gallina; sed & hæc apud nonnullos voluerunt, ad peregrina fercula transmus, nemora lustramus, venamur, phasianos & turtures capimus, cervis & apris impinguemur, ne scilicet servus Dei fame pereat. Hæc Petrus Cluniacensis. L. 6. Ep. 17.*

CA-

CAMALDULENSES.

§. I.

Camaldulenses cœperunt A. C. 1016. auctore Romwaldo ex illustri familia Ducum Ravennatensium oriundo, qui cum semel cruento prælio interfuisset ætatis 20. anno, ad agendam ea propter pœnitentiam in Monasterium Classense recessit, quod non procul aberat ab urbe Ravennate. Sed cum Monachos in hoc Cœnobio dissolute vivere doleret, de novo Ordine condendo consilia cœpit. Incidit autem apud Hetruscos in rusticum quendam Madolum, qui retulit, se aliquando in agro suo vidisse scalam ad cœlum usque porrectam, qua homines candido amictu ascenderint: hac apparitione motus Romwaldus, agrum a Madolo petiit & obinuit, ibique Monasterium exstruxit.

§. II. Non diu post in cacumine montis alii viri religiosi duo deviginti cellas oratorias in circulum disposuerunt. Juxta singulas cellulas erat hortus irriguus, fons & facellum, & qui in his cellis vivebant, *Camaldulenses* vocabantur, a campo *Camaldulo*, in quo nova hæc religio cœperat, teste Polyd. Virg. l. 7. de invent. rerum c. 2. Hi monachi perpetuum habent silentium, bis per hebdomada in pane & aqua jejunant, candido vestitu utuntur, in memoriam apparitionis, quam rusticus Madolus habuerat. Infra montem positæ sunt ligneæ cruces, quas nulli femina, nec iis qui carnes afferunt transire licet: Pulmenta cocturi pervalles & abrupta loca monachi herbas conquirunt, pro ut Camaldulenses descripsit Sabellicus Enn. 9. l. 2.

VALLUMBRIENSES.

§. I.

Vallumbrienses, vel Ordo vallis umbrosæ, cœperunt An. 1040. Autore Joh. Gualberto Florentino hac occasione. Contigit aliquando Gualbertum incidere in eum, qui fratrem ipsius occiderat, cui cum Gualbertus mortem minaretur, alter equo descendit & in genua prolapsus manibus ad pectus cancellatis veniam & vitæ gartiam, per & propter Crucifixum petiit. Gualbertus cognomen crucifixi audiens, sine mora adversario veniam dedit &

E

lite

lite transacta ad imaginem Christi in vicino Monasterio S. Miniatatis concessit, coram qua imagine cum oraret, imago fertur capitis motu hoc ipsius factum comprobasse, uti referunt Polyd. virg. l. 7. c. 2. & Volateranus l. 21. Hoc miraculum fertur Gualbertum permovisse, ut in eodem monasterio subsisteret, quo audito Pater ira percitus filium repetiit, qui cum exire e Claustro nollet, gravia minatus est monachis si filium monastico habitu induerent, tandem vero ipse Gualbertus coronam sibi contudit & cucullum sibi ipsi induit quo viso primum Pater doluit, sed postea propositum filii approbavit.

§. II. Gualbertus igitur monachus factus, in jejniis & vigiliis tam aspere vixit, ut mortuo Abbate Abbas designaretur. Sed episcopus loci per simoniam alium Abbatem obtrusit. Tum vero Gualbertus cenobio discessit ad senem eremitam, qui autor illi fuit ut Abbatem & episcopum publice in foro Simoniacos declararet; quod cum faceret Gualbertus, in praesens vitae periculum incidit, sed clam Florentia elapsus ad monachos Camuldulenses accessit, sed cum horum quoque vivendi rationem non probaret, his relictis in umbrosam vallem se contulit, ibique duos monachos reperit, quibus conjunctus ligneum tugurium inhabitavit; nec diu post sanctimonia virili longe lateque dispersa est; adeo, ut multi ad Gualbertum in umbrosa valle videndum & imitandum concurrerent. Quae hominum frequentia Gualberto ansam dedit, ut in umbrosa valle cenobium conderet, atque hinc nati sunt *monachi Vallumbrenses*.

§. III. Regulam vivendi eandem fere cum regula S. Benedicti monachis suis Gualbertus praescripsit, sed haec de suo addidit:

- (1) Ne quis monachorum claustrum prodiret sine consensu Abbatis.
- (2) Ut nocturnum lumen in dormitorio aequae ac oratorio semper arderet.
- (3) Ut fratres cilicia gestarent, vel pannum ex lana ovium cenobii confectum &
- (4) denique ut monachis literatis adjuncti essent fratres commissi, ita vocati monachos laicos & idiotas. Hoc institutum multis primariis viris adeo placuit, ut multa monasteria ad re-

for-

formandos monachos Gualbertum adhiberent, nec pauci sua prædia concederent, in quibus Gualbertus sui ordinis monasteria fundaret. Confirmatus est hic ordo ab Alexandr. II. Et Gualbertus in ordinem sanctorum relatus, cujus vitam refert Laurentius Surius Tom. 4. de vitis sanctorum.

GRANDIMONTENSES.

Grandimontenses A. C. 1076. cœperunt auctore *Stephano*, qui a puero in cœnobio enutritus, cum varias eremos transiisset: tandem in Aquitania apud Lemovicenses juxta montem Muretum densis arboribus constitum substitit, ibique casam extruxit & rigide vixit solo pane & aqua, nudum corpus ferreæ adstrinxit, lectum catenæ in terra defossim ad modum sepulchri habuit, toties genua flexit ut & manus & genua callum obducerent. Inter discipulos habuit Petrum Lemovicensem, Virum e scriptis celebrem, qui cum a monachis expelleretur, petiit a Deo locum sibi ostendi ubi exercere religionem possit, cumque aliquando in Missa caneret: *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nostri*: vox ter intonuit; in grandi monte. Hic verò locus monti Mureto erat vicinus. Statim igitur in grandi monte oratorium condidit, & Stephani præceptoris sui, qui monachos reformaverat, corpus, illuc transtulit, & juxta regulam Stephani vivere docuit. Hi ergo a loco dicti sunt Grandimontenses de quibus vide Petrum de Natalibus L. 3. c. 20.

CARTUSIANI.

S. I.

Cartusiani ordo rigidissimus A. C. 1086. cœperunt eorumque origo communiter hæc fertur. Contigit ea ætate, ut in Academia Parisiensi Professor quidam, doctus Vir, nec malæ famæ obiret, huic cum exequiæ fierent, cadaver de feretro erectum, clamavit: *justo Dei judicio accusatus sum!* præsentibus conterriti, sepulturam in alterum diem distulerunt, quo, cum denuo convenirent, mortuus iterum exclamavit: *Justo Dei judicio accusatus sum!* Sed quia sententia Judicis nondum constabat, exequiæ in diem tertium sunt dilatæ, quo cum ingens multitudo ad Templum

plum commeasset, mortuus tertia vice dixit: *Iusto Dei iudicio damnatus sum.* Quo audito horror & tremor omnes invasit, præsertim Bruno Colonienſis, defuncti collega, ad plebem conversus, *videte, fratres, inquit, quam miserabilis sit exitus viri quem nos sanctum iudicavimus, an & nos perire volumus? Salus nulla superest, nisi mundum relinquamus.* Quo dicto, abiit, secuti eum sunt 4. literati & 2. plebei, cum quibus Gratianopolim, in Gallia Celtica sitam, concessit & ab episcopo Hugone Carthusiam eremum incolendam obtinuit. Vid. tractatus Launoyi Theol. Parisiens. de vera causa secessus Brunonis in Eremum.

§. II. Hæc quidem origo Carthusianorum vulgo fertur, sed sunt hodie viri docti, quibus omnis hæc narratio suspecta videtur (1) ideo, quod ipse S. Bruno auctor ordinis Carthusianorum in Ep. ad Radulphum viridem Præpositum Remensem hujus historiae prorsus non meminerit, sed aliam occasionem ordinis a se conditi referat h. m. *Recordabitur dilectio tua, quod cum ego & tu & Fulcius manoculus in hortulo juxta domum Adæ, ubi ego tunc hospitabar, de falsis delitiis, & perituris mundi divitiis & de gaudiis æterna vita tractarem, tandem divino amore fervidi promissimus Spiritui S. fugitiva seculi relinquere & habitum monasticum recipere.* Ubi expresse occasio ordinis Carthusiani in colloquium refertur, quod non Parisiis sed Remis in Gallia, Bruno & Radulphus in hortulo quodam habuerint, nec ulla sit mentio doctoris redivi- vi Parisiensis. *Altera ratio, ob quam narratio illa sit suspecta, est, quod ab A. C. 1086. quo cæperunt Carthusiani usque ad annum 1420. adeoque per tria integra secula & quod excurrit, nec unicus quidem scriptor fide dignus, qui hujus historiae meminerit produci possit.* Primus qui hoc factum meminit fuit Sec. XV. Joh. Gerson Cancellarius Parisiensis in tractatu *de simplificatione cordis, nota 23.* Sed ad incertum rumorem provocat. *Tertia denique ratio est, quod omnes auctores, qui eam recensent, mirifice variant, quæ variatio incertitudinem rei subindicat.* Unde & ex Romano breviario hæc historia fuit expuncta. Legi de ea re meretur eruditus libellus Joh. de Launoy Theologi Parisiensis, *de vera causa successus Brunonis in eremum, quem non ita pridem, Serenissimo Rudolpho Augusto inscriptum ex Gallico in*

La-

Latinum convertit, Albanus Pörtnerus Confiliarius Ratisbonensis.

S. III. Quicquid de eo fit, locus ad quem S. Bruno secessit, fuit *Cartusia*, inde *Cartusiani* dicuntur. Erat autem *Cartusia* vasta eremus hominibus fere inaccessa, feris sylvestribus plena, excelsos habens scopulos, qui in vertice coalescere videbantur, adeo, ut ipso aspectu horrorem incuterent. Fluvius de monte præceps cum magno murmure labebatur, & ut verbo expediám; locus erat carceri, quam hominum domicilio similior. Victum primis *Cartusianis* præbuit Hugo episcopus, qui tandem relicta cathedra eidem familiæ se addixit.

S. IV. Quod advivendi rationem attinet, ea fatis rigida est. Habent enim (1) *Cartusiani* vestem intimam cilicium nigro pallio tectum cum candida toga & cucullo. (2) Nunquam per omnem vitam carne vescuntur. (3) Pisces non emunt sed donatos accipiunt. (4) Panis ipsorum est ex furfure & aqua pauxillo vini diluta. (5) Præter panem & aquam victus ipsorum caseis, ovis, leguminibus & oleribus coctis constat, (6) solis diebus festis in communi mensa edunt, (7) singuli habent suas cellulas in quibus pia exercitia tractant, de cætero libros legunt. (8) Perpetuum fere silentium habent. (9) Bis quotidie in oratorio conveniunt, reliquas horas in cellulis quasi conclusi transigunt, nec fere unquam Cœnobio exeunt. (10) Nihil proprii habent, ne in communi quidem, nec tantum terræ quantum pes hominis capit. (11) Mulieribus templa sua ingredi non licet, ne videant, unde ad libidinem provocentur, & denique (12) desertorem ordinis nunquam recipiunt. Prout hæc omnia refert *Petrus Cluniacensis* de miraculis sanctorum c. 28. Et *Polyd. Virg.* lib. 7. de Invent. rerum. c. 3. Et ut, quod res est dicam, videtur in hunc usque diem quoad vivendi rigorem cæteris præstare, cum instituta majorum suorum tenacius observent. Confirmavit hunc Ordinem *Alexand. III.* An. 1178. ut refert *Platina* in vitis Pontificum.

S. V. Inter *Cartusianos* ex Scholasticis floruit *Rudolphus Saxo*, qui *Harmoniam Evangelicam*, vel *historiam vitæ Christi* descripsit.

CISTERTIENSES.

Cum in nobili Cœnobio Molismo sub Episcopo Lingonenſi Regula S. Benedicti Monachi varie violarent; Robertus Abbas cum 20. Fratibus A. C. 1098. Cœnobio illo exiit & ad Cistercium se contulit, unde *Cistercienses* dicuntur. Erat locus in Burgundia sub Episcopo Cabilonenſi denſis vepribus confitus & horrendi adſpectus, in quo hi Fratres auctore Roberto Benedicti Regulam superadditis nonnullis in usum revocarunt, quam suam Regulam *charitatis charitam* vocarunt. Hanc ab Abbate Stephano Hardingo descriptam, Monachi Molismensis Cœnobii receperunt. Hac *charitatis charita* abrogantur, omnia quæ Regulæ S. Benedicti adſerantur, v. g. pellicea vestis, varia ciborum fercula, decimæ, villæ. Susceperunt autem in ordinem fratres Laicos, quibus terras suas verbi gratia, vineas, prata, sylvas, agros, aquæ ductus ad faciendam molendina commiserunt. Monasteria Cistercienses in urbibus, castellis, pagis, nulla habent, sed in illis locis degunt, quæ ab hominum consortio fere sint remota. Vestitus eorum griseus est, unde fratres grisei dicuntur. Confirmavit hunc ordinem sub finem Sec. XI. Urbanus II. ut refert Balæus Cent. 2. Script. Brit. c. 63. Varias difficultates hic ordo statim ab initio sustinuit, multique ex eo defecerunt, quos Alexander III. in ordinem redigere iussit lib. 3. decretalium tit. 31. c. 7. Primum in Germania cœnobium Cisterciense A. C. 1120. conditum est sub Episcopo Colonienſi situm, diciturque Alfeld, secundum est Patria mea Walkenreda, conditum A. C. 1127. a Comitissa de Klettenberg Adelheide, qua de re Vid. Ecstormii chronicon Walkenredense.

BERNHARDINI.

S. I.

Bernhardini ex Cisterciensibus prodierunt, & cum his fere iisdem sunt. Nomen habent a S. Bernhardo, melleo illo, pioque & sani sensus scriptore, oriundo ex nobili familia in Burgundia. Hic A. C. 1113. cum 30. fratribus ordinem Cisterciensium amplexus, non diu post Abbas Clarevallensis, quod cœnobium Robertus auctor Cisterciensium fundaverat, fuit constitutus. Suum hunc ordinem
S. Bern-

S. Bernhardus per Annos 36. illustravit, conditis hinc inde monasteriis, quæ Trithemius refert in Chronico Hirsaugiensi.

S. II. Occasio ordinis hæc erat: Fuerat hæctenus ordo Cisterciensium fere neglectus, & grex adeo pusillus, ut dubitaretur, an ad posteros transiturus esset. Accessit igitur S. Bernhardus, & neglectum hæctenus ordinem felicissime restauravit, hinc Cistercienses non ab autore suo Robertini, sed ab instauratore Bernhardini dicti sunt. Hinc adhuc literæ Cisterciensium extant hæc formula: *Wit / Abt / Prior, und Convent des Bernhardiner - Ordens /* quin & tabulæ pictæ habentur, ubi Roberto autori ordinis S. Bernhardus a dextris pingitur. Habent autem Bernhardini vestitum a primis Cisterciensibus diversum nimirum tunicam nigram, cum albo pallio, cum Cistercienses sint grisei, nihilominus in magnis vestibus Bernhardini eodem cum Cisterciensibus grisea veste utuntur, ad recognitionem ordinis, unde prodierunt, uti refert Sebastianus Franck in Chronico.

S. III. Sunt porro hi Bernhardini, præsertim cum studia tractarent, longe lateque dispersi, & ex iis Episcopi, imo interdum Romani Pontifices electi. Eximii tamen ab Advocatis suorum cœnobiorum, quod nec agros nec prædia nec territoria olim possiderent, quin & postea cum secularia bona accepissent, hoc tamen privilegio gaudent, quod cum cæteri Monachi tenebantur Advocatum alere, Principem, in cujus territorio situm est cœnobium, Bernhardinis liberum est, Advocatum quemcunque voluerint, deligere, ut constat ex privilegio, quod Conradus IV. Cœnobio Eboracensi dedit. Sed & a subiectione Episcoporum sunt exempti, adeo ut si Episcopus Abbatem consecrare nolit Bernhardini & Cistercienses ipsi Abbatem suum consecrare possint, ut habetur lib. 1. decret. tit. 10. De cætero Bernhardini pleraque monasteria habent in vallibus & locis amœnis, quod talibus S. Bernhardus sit delectatus.

HVMILIATI.

Hi cœperunt sub Friderico Barbarossa, circa A. C. 1164. Cum Barbarossa perpetuis fere bellis implicitus subinde in Galliam Cispalpinam irrueret, multos viros & feminas in Gallia captas Germaniæ intulit, qui quia exules erant, misere de manuum suarum labo-

laboribus præfertim ex lanificio vivebant, cæteri sacris exercitiis devoti, tenui victu & candido amictu contenti. Tandem vero ex illis illos tædere cæpit, ideoque profusis lachrymis humili gestu in conspectum Imperatoris prodierunt, & humi cubantes, pristinam libertatem a Casare repetierunt. Horum misericordia ductus Imperator, licentiam illis in patriam redeundi concessit. Patriæ suæ rediti cœnobيا condiderunt, & jejuniis, vigiliis, precibus multo instantius operam dederunt, humili amictu, tunica scapulari, & cappa, victum ex panni textura sibi pararunt, pro norma habuerunt partem regulæ Benedicti, non totam. Hinc Sabellicus Enead. 9. illos semimonachos vocat. Polyd. Virgil. lib. 7. c. 2. ita de Humiliatis scribit: Horum exordium erat triste, sed lætus successus. Nam multi bello capti, aut quorum fides suspecta erat iussu Friderici, cui barba rubra cognomen dedit, qui tum armis Italiam vexabat ex Gallia in Getmaniam cum liberis & uxoribus sunt traducti. Putant alii ab Henrico id factum, hi longiorem moram pertasi albis vestibus induti viri fœminæque humiliter Friderico ad pedes prostrati jacuerunt, veniam implorantes, quorum lacrymis & vestitu commotus imperator, omnibus potestatem fecit abeundi in patriam, qui reversi suscepto voto in eo ritu perseverarunt, lanificio & precibus dediti. Ita ergo humiliati a modico principio orti creverunt, ut hunc ordinem Innocentius III. qui primus transsubstantiationem inter articulos fidei retulit, deinde alii Romani pontifices, comprobaverint. Humiliati inde dicuntur, quod ad Imperatoris pedes humillime se prostravissent, teste Antonio tit. 15. c. 23. Verum A. C. 1571. huic ordini fuit fatalis. Hoc enim anno Pius V. totum hunc ordinem per Italiam sustulit, ob improbos mores, præsertim cum fama esset sparsa, Humiliatos protectori suo Borrhomeo Cardinali necem intentasse.

ANTONIANI.

CUM A. C. 1089. ignis sacer passim grassaretur, plurimosque vel confunderet, vel saltem mutilaret, multi igne illo correpti ad corpus S. Antonii in provincia Viennensi concurrerunt. Qui cum ibidem orassent, pristinam valetudinem recepisse dicuntur. Verum si qui in S. Antonium injurii essent, hos statim igne sacro dicunt

cunt correptos. Hinc adhuc sub Papatu proverbium est: In Antonium nemo impune peccat. Hæ res A. C. 1096. nobilem quendam Francum Gastonem permovit, ut cum filio & octo sociis ordinem ministrantium infirmis, quos sacer ignis corripuisset, institueret, de quo vid. Baron. tom. 2. Annal. Eccles. Atque hinc est, quod in hunc usque diem S. Antonius cum igne pingatur, quod ab eo liberaverit: imo fabulantur Pontificii, domum in qua talis imago extat, ab incendio tutam esse. De cætero idem S. Antonius cum porco pingitur quod porcorum patronus esse credatur, atque hinc Antoniani in more positum habuerunt, ut porcellum cum nota appensa, per urbis plateas mitterent, qui a civibus pecora habentibus liberaliter nutriebatur, quod crederent, hoc modo S. Antonium suis pecoribus fore propitium. Præterea liber in manibus Antonii depingitur, qui denotat Scripturam Sacram, quam S. Antonius licet legere non potuerit, memoria tenuisse fertur. Denique appingunt S. Antonio T. signum crucis, quo dæmones fortiter repulit, ut refert Johannes Molanus de picturis veterum, c. 59. Hinc in hunc usque diem nigris vestibus quas Antoniani gestant, ante pectus T. cerulei coloris velut insigne impressum. De his vid. Polyd. l. 7. p. 596.

PRÆMONSTRATENSES.

§. I.

Hic ordo autorem habet Noribertum Lotharingum, illustri loco natum, qui circa A. C. 1119. cum 13. sociis eremum ingressus, postea nudipes in aspera hyeme obambulavit, & indultu Calixti Papæ prædicavit, donec Magdeburgi Episcopus fieret, ubi tanta gratia apud Imperatorem Lotharium & Innocentium II. valuit, ut Ecclesiæ Magdeburgensi titulum primatis Germaniæ acquireret, quod refert Brus. hius de monasteriis Germaniæ. Sed & ordinem Præmonstratensem idem Noribertus instituit hac occasione. Retulit, S. Augustinum sibi in somnis apparuisse, & sub dextro latere auream regulam habuisse, eamque sibi his verbis tradidisse: En tibi regulam, sub qua, si fratres tui militaverint, securi stabunt in extremo iudicio. Nec regulam tantum cælo delatam, sed & locum, in quo monachi eam exercerent, sibi divinitus præmonstratum dixit, & a præmonstrato illo loco, Præmonstratensium nomen

F est,

est, teste Balæo cent. 3. script. Brit. c. 34. Ordinem hunc Calixtus II. confirmavit, & Innocentius Papa insigniter auxit.

§. II. Vestitus horum est alba tunica, lintea toga, & candidum pallium, quo differunt ab aliis Canonicis, quorum pallium est nigrum. Polyd. c. 3 lib. 7. p. 577. Abbates hujus ordinis sua sponte ornamentis Pontificalibus, qualia sunt infula vel mitra, baculus & annulus, renunciarunt. Sed & hoc huic ordini peculiare est, quod monasteria monachorum & monialium hujus ordinis sint contigua, sc. ad domandum carnem, teste Bruschio. Verum hæc monasteriorum vicinia lapsu temporum libidinis fuit seminarium. Hinc A. C. 1273. Conradus præpositus Magdalensis claustrum monialium e vicinia sui monasterii sustulit, idè quod mulierum nequitia nequitiam omnem superet, quodque mulieres sint animalia venenata. Circa A. C. 1250. Robertus Episcopus in Anglia Præmonstratenses reformare voluit, sed non potuit, quod hi nuper a Pontifice essent privilegiati, cumque ea de re conquerentur, Pontifex lepide respondit: An oculus tuus nequam est, quod ego tam bonus sim? ut refert Balæus cent. 4. c. 2. in appendice. Tandem vero circa A. C. 1497. Præmonstratenses religione abjecta in Canonicos seculares, qui olim fuerant regulares exempti sunt deformati, ut refert Cranzius in metr. l. 12. c. 18. Hodie cæteri ordines hos monachos juxta Cistercienses bubulcos & ovium tonfores vocant, quod studia literarum omnia seponant, & sint idiotæ.

GILBERTINI.

Hunc ordinem circa medium Sec. VII. Gilbertus ex Lincolnienſi provincia Angliæ oriundus instituit. Hic, quia corpore erat deformis, laudabili proposito defectum corporis, pulchritudine animi, hoc est, virtute & eruditione compensandum duxit. Itaque studiis insignem operam dedit, postea in patriam reversus, cum auditores plurimos haberet, cœnobîa septendecim fundavit, iisque novam vivendi regulam ex Augustini & Benedictini Regula mixtam tradidit. Præcipuum inter cœnobîa Gilberti erat in pago Senpringam, ubi fuerat natus. In hoc uno scribit Balæus, 70. monachos, & ultra mille moniales juxta habitasse, nam & in hoc ordine monachi & moniales cohabitarunt, sed muro ab invicem

cem divifi. De cætero communia etiam templa habuerunt, quod Poeta quidam Nigellus in suo stultorum speculo ita describit:

*Corpora non voces murus dirjungit, in unum
Psallunt, directo psalmatis absque metro
Sunt quadam ex ipsis steriles, quadam parientes
Virgineoque tamen nomine cuncta tegunt.*

CRUCIFERI.

§. I.

CUm expeditio in terram sanctam susciperetur, præsertim Sec. XII. solebant milites contra Turcas pugnaturi cruce signari in memoriam Crucifixi, cujus gloriam bello defenderent. Sed & contra Paganos maxime in Borussia quæ Sec. XIII. ad fidem fuit conversa, milites cruce signati fuerunt missi: ut proinde recepta fuerit consuetudo, milites, qui contra infideles pugnarent, cruce signare, nisi quod Innocentius III. sub finem Sec. XIII. etiam illos cruce signaverit, qui contra bonos Waldenses vel pauperes de Lugduno pugnarent. Hi Waldenses nullo crimine erant insignes, nisi hoc uno, quod Romanam Ecclesiam erroris accusarent, cæterum pie vivebant, ideoque vocabantur Cathari. puri, immaculati, hinc Germani, ein Reher / quasi dicas unum ex Catharis. Sed hi vitio illorum temporum infames sunt habiti hæretici, & contra eosdem milites cruce sunt signati, ut constaret, pari illos loco cum infidelibus haberi.

§. II. Circa eadem hæc tempora initio Sec. XIII. ordo cruciferorum cæpit: Falsum enim est, quod scribit Sabellicus Ennead. 9. hunc ordinem a S. Cleto Papa Petri Apostoli Discipulo cæpisse, quem Angelus cruce insignis monuerit, ut Romæ in gratiam peregrinantium xenodochium conderet. Sed notum est, primis Ecclesiæ seculis Romæ Christianis non licuisse xenodochia exstruere. Falsum quoque est, quod de hoc ordine scribit Polydorus, lib. 7. c. 3. Cruciferos cæpisse sub finem Sec. III. sub Cyriaco Episcopo Hierosolymitano, qui Helenam Constantinj Magni matrem ad crucem dominicam induxerit. Sed de cruciferis ab Helena institutis, veteres Historici omnes tacent. Primus autem fuit Innocentius IV. A. C. 1243. qui hunc ordinem confirmavit, constituitque, ut reli-

giosi in hoc ordine crucem manu semper tenerent, a qua cruce cruciferi dicti: Vestitus illorum est cæruleus, quem sub Pio II. Mantuæ in conventu susceperunt. Præter hos alii adhuc cruciferi dicuntur, qui juxta regulam Augustini vivunt, nec cæruleo, sed nigro vestitu utuntur, eorumque insigne est, Crux ex albo & rubro colore confecta, quam non manugestant, ut priores illi, sed pectori habent impressam, de quibus dicto loco videatur Sabellianus & Polydorus.

AVGVSTINENSES.

§. I.

Horum origo dubia est: Alii ab ipso Augustino hunc ordinem cepisse putant, sed ea de re non tantum in Scriptis S. Augustini, sed in omni antiquitate altum silentium est, quod ut constat, juvat vitam S. Augustini, quo quis vix Sanctorum Patrum præstantior, *ἐν ἐπιτομῇ* referre. Fuit S. Augustinus usque ad ætatis annum 31. Manichæus, & concubinam aluit, e qua filium suscepit *A DEO datum*, quo nato concubina ab Augustino secessit, & votum perpetuæ continentiæ egit. Interim S. Monica Mater Augustini sponsam filio destinavit, quæ quod nondum nubilis esset, nuptiæ per biennium sunt dilatae. Verum Augustinus tædio vitæ correptus, cum 10. amicis ab hominum consortio remotus ita vixit, ut hi 10. bona sua omnia in commune conferrent, & unam quasi familiam constituerent, nec quisquam in illo Collegio diceret: Hoc meum est, sed hoc nostrum est. Verum quod ex his uxorati nonnulli iam essent, nec uxores absentiam maritorum æquo animo ferrent: alii e quibus ipse S. Augustinus, uxores brevi erant ducturi, hoc solitariæ vitæ institutum sub manibus fuit dissolutum. Interea Augustinus cui biennium abstinere erat molestum, aliam assumfit, non tamen conjugem, a qua in regnum uxorum duceretur, sed concubinam, prout ipse fatetur lib. 6. Confess. c. 14.

§. II. Noluit autem Deus, perire filium tot lachrymarum, quas Monica Mater fundebat. Cum enim Mediolani Professor Oratoriæ esset, contigit, ut ex concione S. Ambrosii Episcopi Mediolanensis, hæresin Manichæorum agnosceret, quod cum Simpliciano exponeret, hic eundem S. literas legere iussit, ad exemplum Victorini Rhetoris,

toris, qui ex lectione Sacrae Scripturae fuerat conversus, ut ipse ait lib. 8. Confess. c. 1. quibus auditis in hortum secessit, & vitam ante actam acerbè desievit, & vocem audivit; Tolle, lege! Nemine conspecto codicem Sacrae Scripturae arripuit, eoque aperto statim hunc textum invenit: Non in commestationibus, non in cubiculis, & libidinibus! Quibus lectis graviter perculsus, Manichæismum abjuravit, & se totum fidei Catholicae addixit. Pium hoc propositum S. Ambrosio cum magno matris applausu indicavit lib. 8. Confess. c. 6. Non diu post professionem oratoriae dimisit, ac Deo & bonae menti vacandum, cum quibusdam familiaribus in villam civis Mediolanensis Verecundi concessit, ibique ad subeundum baptismum se sanctè preparavit. Ex villa Mediolanum reversus, Anno ætatis suae 33; cum naturali filio suo puero 15. annorum, sed excellentis ingenii, baptismum suscepit, ut ipse refert lib. 9. Confess. c. 6. Baptizatus in Africam ad Monicam matrem abiit, ibique ad matris usque mortem permansit. Hæc vero sub extrema non curabat, quo splendide sepeliretur, sed hoc unum petiit, ut in sui memoriam altare fieret, unde noverat sacram victimam dispensari, lib. 9. Confess. c. ult. Morte matris in mœrorem conjectus, iterum in rus secessit, ibique per triennium Scripturae Sacrae additis precibus & jejuniis operam dedit, donec Hipponæ, quamvis invitus, & inter multas quas fudit lachrymas Presbyter ordinaretur, nec diu post Valerio Episcopo Coadjutor, & post obitum Valerii Episcopus Hipponensis, in qua functione extremum diem clausit. Episcopus factus juxta templum Hipponense Monasterium condidit, in quo ex communi massa cum studiosis quibusdam Theologiae vixit. Atque ex hoc Collegio non tantum tempore Augustini insignes Clerici, sed & postea Ecclesiae Collegiatæ, quas hodie Canonici occupant, prodierunt. Verum in hac *Biographie* S. Augustini de ordine Monachorum instituto altum silentium.

S. III. Alii existimant, Augustinianos Monachos inde cepisse, quod vivo Augustino multi sanctimoniam ejus admirari fuerint, & spreto seculo in eremam abierint, dicti Augustiniani, quod vitam Augustini suae vitæ regulam haberent, ut refert Poly-

Idorus Virg. lib. 7. c. 5. Alii tradunt Augustinum sequiori ævo apparuisse Innocentio IV. eumque per revelationem admonuisse, ut hunc ordinem constitueret. Sed & hæc apparitio fabula videtur.

§. IV. Vera origo Augustinianorum hæc est, quam nos docuit Raphael Volateranus, in commentariis urbis Romæ. Fuit A. C. 1150. Dux Aquitanix Wilhelmus, discipulus S. Bernhards, vir piissimus, qui devotionis ergo varia itinera ad loca sancta suscepit, tandem in patriam reversus, cœnobium condidit, in quæ eremitas hinc inde dispersos cœgit, multosque suo exemplo permovit, ut cœnobiticum hoc vitæ genus amplecterentur. Verum hi Monachi Wilhelmitæ dicti sunt, non Augustiniani. Postea Wilhelmus urbes incolere cepit, & Parisiis Eleemosinas collegit, e quibus Cœnobium struxit, sed defuncto Wilhelmo hic ordo intercidit, donec eundem restauraret Johannes Bonus, civis opulentus Mantuæ, qui pecuniam omnem inter pauperes distribuit, & in eremo sub spelunca habitavit, tam sancte, ut multos sui admiratione in eandem eremum pertraxerit, atque hi ab autore suo fratres Johannis Boni, & contracte Janbonitæ seu Zambonitæ sunt dicti: item fratres de pœnitentia Christi, & Saccitæ, quod, sacro induerentur. Verum & hi, & priores illi postea nomen Augustinianorum assumerunt.

§. IV. Primus fuit Innocentius IV. qui his eremitis, Wilhelmitis & Janbonitis Priorem generalem præposuit & constituit, ut juxta regulam Augustini militarent, h. e. ut primo in communi viverent, Secundo relictis eremis in urbibus habitarent, uti refert Balæus, Cent. script. Brit. c. 26. Fingunt hi Monachi, a S. Augustino tres sibi regulas datas: quarum prima in genere de vita monastica. Secunda in Specie de modo orandi, & tempore precum. Tertia de victu in communi ageret. Sed recte censet Erasmus, nihil frontis & mentis habere, qui has nœnias Augustino tribuant. Tertiam quidem Regulam Augustini esse non negat, verum non viris, sed sœminis a se præscriptam. Vestitus Augustinianorum est nigra cuculla, candida tunicula, & scorteæ Zona, bubulæ cornu fibulata, quo quidem vestitu S. Augustinum statim a baptismo usum, innuit autor sermonis, qui sub

sub nomine Ambrosii de Augustini Baptismo agit, sed sine dubio suppositivus est liber. Certe Posidonius in vita Augustini refert, vestes Augustini mediocres fuisse, nec nimis splendidas, sed nec nimis abjectas. Plura de Augustinianis qui voluerit, legat argutum scriptum, quod Nicolaus Gallus A. C. 1250. sub titulo *ignea sagitta* contra hos monachos emisit.

DOMINICANI.

S. I.

Dominicani ex Humiliatis sub initium Sec. XIII. prodierunt. Nam cum Humiliati, licet literas nescirent, predicarent, confessiones audirent, sacramenta conferrent, Innocentius III. in locum hujus ordinis alios qui literati essent predicantes religiosos substituendos duxit. Commodum sese obtulit Dominicus Calagoritanus ex Hispania, & ordinem quem ipse meditabatur a Pontifice confirmari petiit, cumque Innocentius Papa difficilem se præberet, in somnis vidit Dominicum, Ecclesie Lateranensi ruinam minitanti humeros supponere, eamque suffulcire, quo somno inductus Dominicum denuo redire, & cum consensu fratrum suorum regulam conscribere iussit. Fecit hoc Dominicus, eaque regula promissit, se suosque socios velle prædicandi munus subire. Interim ad plures abiit Innocentius, eique successit Honorius, qui Regulam Domini confirmavit.

S. II. Dominicani ergo (alii Daemoniacos vocant) ab autore suo Dominico vocantur. Fuit is insignis hypocrita, in itinere aqua & pane contentus, ferrea constrictus catena, qua singulis noctibus ter se ipsum castigasse fertur. Noctu in tabula, vel nuda humo cubabat, lapide pro cervicali usus: Oculos semper madidos, quasi peccata hominum desereret, in templis habuit. Fuit de cætero acerrimus prædicator contra Bonos Waldenses, quorum unum fere crimen erat, quod errores Romanae ecclesie reprehenderent, contra hos ad arma Principes pro concione incitavit, adeo, ut multa hominum milia miserrime sint occisi, quod refert Barlaus Cent. 3. c. 67. quo prædicandi munere meruit, ut in Canonem Sanctorum referretur, & autore Gregorio IX. Circa A. C. 1233. ejus ordini cruentum munus inquirendi in
hæ.

hæreticos deferretur. Hinc a gemino munere Dominicani & prædicatores dicuntur & inquisitores (dicam an inventores) hæreticæ pravitatis, quam inquisitionem apud Hispanos crudeliter exercuerunt. Miracula Dominici Antonius lib. 23. c. 1. quibusvis Christi miraculis præfert.

§. III. Dividuntur Dominicani in tres classes, quia ipse Dominicus suæ sectæ arcam tricameratam fecit. In prima posuit Monachos cœlestibus contemplandis & prædicationibus devotos. In secunda Moniales ad similes cœlestium contemplationes moniales confirmavit. In tertia utriusque sexus homines ad vitam activam vel ut fratres Laicos traduxit, eosque vocavit fratres de penitentia, vel de militia Christi. Ex præscripto Dominici, monachi in hoc ordine nihil, ne in communi quidem possidere, quotannis capitulum generale agere, à carne simpliciter abstinere, stato tempore & loco filere, domosque pauperes & humiles habere oportet, quæ tamen pleraque hodie violant. Vestitus ipsorum est candida tunica cum nigro palliolo super injecto, qualem amictum Dominicano cuidam a B. Virgine ostensum jactant, ideoque fratres Mariæ se invicem vocarunt.

§. IV. Fuerunt in hoc ordine magna scholasticorum caterva, imprimis Angelicus ille, quem dixere Thomas Aquinas, adeoque Thomistæ fere omnes, eoque olim loco habebantur, quod hodie sunt Iesuitæ, qui primus jussu Gregorii IX. decretales condidit, hoc est, decreta Pontificum in unum volumen rededit, pro qua opera A. C. 1601. me præfente, ut scribit Bellarminus de scriptoribus Ecclesiasticis inter Sanctos a Clemente VIII. fuit relatus. Ex eodem ordine prodiiit Thomas de Vio, Cardinalis Cajetanus, ex scriptis & rebus contra B. Lutherum gestis, insignis. Notabile porro est, quod Cranzius l. g. Saxonix c. 7. refert, fuisse Dominicanum, qui hostiam venenatam Henrico VII. tradere voluit, quo comperto, Dominicani omnes a Pontifice sunt hac ignominia notati, ut Sacerdotes ipsorum sinistra manu Eucharistiam porrigant. Variis postea privilegiis aucti in tantum numerum exceverunt, ut ipsi Romano Pontifici fuerint formidandi.

CARMELITÆ.

S. I.

Carmelus mons est in Syria, nobilis in V. T. inde, quod Elias & Elifa fuerint interdum in hoc monte commorati. Post natum Christum sex sequioribus seculis hunc montem eremita incoluerunt, juxta fontem, qui fuit Elia dictus. Iidem hoc loco templum B. Virgini sacrum condiderunt, unde dicti sunt Fratres Carmelitanae Virginis A. C. 1121. Almericus Patriarcha Antiochia hos Carmelitas cœnobio conclusit, iisque præfectum e latinis, (quod Græca nescirent,) dedit Bartholdum Aquitanicum. Nilominus hi monachi, quod nondum sub certis regulis viverent, fuerunt contemti, donec A. C. 1160. Alexander III. certam vivendi regulam ipsis mitteret. Sed circa A. C. 1216. Carmelitæ ex Oriente in Europam sunt traducti, qua de re Vid. Polyd. lib. 7. c. 16. & Sabellicus Ennead. 9.

§. II. Cum adhuc in Syria essent Carmelitæ, vestibus usi sunt diversis coloribus, & ex rutilo virgulatis, quod crederent Eliam ita vestitum. Sed has virgulatas vestes Honorius Carmelitis ademit, earumque loco cappas albas & tunicas gryseas substituit, quem amictum cum suscepissent, graviter excanduit Sultanus Ægypti Rex, eosque omnes Ægypto & Syria ejecit, quod ita refert Sebastianus Frankius in Chron. In Europam venientes Gregorius IX. A. C. 1227. privilegiis auxit, iisque pecora quædam, lac & ova habere permisit, sed cætera ostiatum querere jussit, teste iterum Balæo, de Script. Britan. A. C. 1258. Alexander IV. Carmelitis carceres concessit, quibus in desertores sui ordinis animadverterent. Primus autem fuit Johannes XIII. qui Carmelitas ab omni seculari dominio exemptos, sibi suæque Cathedralæ voluit immediate subiectos, multos ex hoc ordine Episcopos constituit, inductus, ut ajunt, apparitione B. Virginis, teste iterum Balæo de Script. Brit. in vita Joh. XXIII.

§. III. Solenne olim erat Carmelitis, vi regulæ suæ, perpetuum carnis privium, sed de eo dispensavit A. C. 1431. Eugenius IV. ideo quod Carmelitæ unum sui ordinis Thomam Redolensem vivi comburio sustulissent, cum hic errores quosdam Roma-

næ Ecclesiæ annotasset. Ab inquirendis hæreticis, quod munus Dominicanis incumbit, & a monialium contubernio primi Carmelitarum abstinerunt. Sed Thomas Waldensis Carmelitarum provincialis, & acerrimus Waldensium hostis A. C. 1421. Moniales Carmelitis concessit, unde nati sunt versiculi:

*Puto vero quod prodesset,
Si in mundo nullus esset
Monachus vel monialis.*

Item: Non male sunt Monachis grata indita nomina Patrum:

Cum numerent spurios hic & ubique suos.

Tandem de Carmelitis notetur, quod ultima ætate, numero & o-
pibus aucti in luxum fuerint dissoluti, hodieque in duas fami-
lias sint divisi: Observantium, & non observantium, de qua di-
visione idem censeo, quod supra de Canonicis Regularibus &
Secularibus dixi.

FRANCISCANI.

§. I.

Franciscani A. C. 1209. cœperunt, autore Francisco, qui in ba-
ptismo Johannes fuerat dictus, sed postea nomen Christo da-
tum mutavit, cujus mutationis ratiunculas septem corradit Ja-
cobus de Voragine in aurea quam vocat legenda. Adolefcens
Franciscus animum ad commercia appulit, sed nescio qua vi-
sione territus, a mercatura in militiam, a militia iterum in pa-
triam Ascisium se contulit, ubi cum ante imaginem Crucifixi ora-
ret, fertur audisse vocem, quæ eum templa reparare iussit. Fran-
ciscus domum abiens, patri suo pecuniam omnem furto abstu-
lit, iratus pater filium in jus vocavit, filius ablata restituere co-
actus paternæ hæreditati renunciavit, adeo ut vel proprias vestes
exutas ad pedes parentis deponeret, dicens: Hactenus te patrem
dixi in terris, a modo dicam: Pater noster qui es in cælis. Post
illa eleemosynas collegit, e quibus templum Mariæ ad Angelos
dictum restauravit, inque eodem ordinem suum inheravit,
prout refert ex ipsis Franciscanis Doctor, qui dicitur Seraphicus
Bonaventura, in majori sua legenda c. 2.

§. II.

S. II. Præcipua quæ Franciscanis Monachis suis injunxit, hæc duo sunt : Alterum, sine proprio in extrema paupertate, alterum, in perpetua castitate vivere. Regulam confirmandam Innocentio III. obtulit, sed hic primum ludibrio Franciscum habuit, eumque ad porcos ire iussit, abiit Franciscus, & in luto cum porcis se circum volvit, postea ad Pontificem reversus denuo confirmationem ordinis petiit. Pontifex obedientia ejus visa, regulam ejus approbavit, quod ita refert Matthæus Parisiensis. Ab autore quidem Franciscani dicuntur, sed ipse Franciscus in signum extremæ humilitatis se suosque fratres minores vel minimos vocavit. Unde adhuc Minoritæ dicuntur, Germanice *Minbrüder* eorumque prælatos, qui hodie Guardiani dicuntur non Magistros, sed Ministros vocari voluit. Verum eo non obstante, Franciscani multos Theologiæ Magistros crearunt. Dicuntur iidem Capucini, quod eorum vestitus sit cappa acuminata, Germ. *Barfüßer* quod nudis pedibus incedant, vel rejectis calcibus soleas tantum pedi adstrictas habeant: Appellantur quoque Chordigeri, vel funigeri, quia chorda vel fune corpus cingunt, de quo cingulo ita jocatur Buchananus:

*Cur tunicam fluxam nodoso cannabe stringis?
Cum melius fauces stringeret illa tuas.*

De vestitu ipsorum graves olim fuerunt controversiæ, quas Nicolaus III. Clemens V. Johannes XXII. tres Pontifices maximi, definire non sunt ausi, quamvis de lana caprina quæstio esset, vestitus rationem in arbitrio Guardianorum reliquerunt. Hodie tamen, quo autore, non constat, æqualiter vestiuntur, tunica ad talos demissa, & grandibus cucullis grisei coloris, de quo nescio quis Poëta ita ludit:

*Chordula nodosa, pes nudus, cappa dolosa
Hæc tria nudipedes ducunt ad tartara fratres.*

In papatu vero huic vestitui admiranda vis & sanctimonia tribuitur, adeo, ut multi Principes in tali vestitu mori ac sepeliri voluerint contra exemplum Francisci, qui positus omnibus vestibus sub extrema nudus mori voluit, ut & quoad hoc Christo crucifixo conformis fieret. De cætero, multa miracula Francisci consingunt, nec minima fabula est Franciscum in ecstasi

eum ipso Christo commixtum & Salvatorem eidem cicatrices suorum vulnerum vel stigmata quibus in cruce pependit, impressisse. Hinc autorem suum Jesulum typicum vocant, ad quem has idololatricas preces fundunt:

*Francisce Jesu typice,
Dux normaque minorum.
Sedes nobis perpetuo
Da regna supernorum.*

Distribuit suum hunc ordinem ipse Franciscus in tres classes, quarum Prima, fratrum minorum, secta rigidissima, quæ ostentim mendicando vivit, nec quicquam proprii seu in communi, seu in particulari possidet, & huic classi ipse Franciscus annumeratur. Secunda est pauperum virginum, quæ alio nomine Clarissæ dicuntur, a S. Clara, de qua hoc distichon formatur:

*Clausa manens Clara toto clarescere mundo
Incipit, & laudem titulis præclara refulget.*

His Nonnis in communi aliquid proprii habere Franciscus indulsit. Dividuntur eadem porro in Reformatas, observantes, & Urbanissas. Tertia Franciscanorum classis est pœnitentium, qui matrimonio quidem juncti erant, sed quia peccaverant, aliquamdiu Franciscanis se conformabant, & satisfactiones Canonicas a Sacerdote injunctas implebant. Dicti sunt iidem Continentes, quod quamvis conjuges, ad tempus tamen continerent. Brevi tempore hic ordo 2000. monasteria occupavit de quibus videatur Sabell. Ennead. 9. Balzus cent. 3. Brit. c. 57.

§. III. Circa annum Christi 1250. Franciscani cum a pristino fervore remitterent, iterum hic ordo fuit bipartitus, alii vocabantur Gaudentes, erantque Monachorum pessimi, qui regulam Francisci glossabant, & multa religionis indigna committebant, adeo ut cæteris omnibus Monachis fuerint tandem invisi. His oppositi sunt Observantes, qui A. C. 1260. ab Innocentio VI. petierunt, ut liceret sibi regulam Francisci sine Glossa Gaudentium observare, a quo petito Observantes vocantur, cum reliqui se invicem Conventuales dicerent. Noluit quidem Innocentius VI. huic Observantium petito aliquid deferre, verum ipsi A. C. 1244. ad Concilium Constantiense perrexerunt, a quo hic observantium ordo

ordo fuit confirmatus. Ritus observantium hi sunt. Pecuniam nullam attrahant, sed aliis huic rei deputatis jubent dari, a carnibus omni vita abstinent, crudis herbis, oleribus & leguminibus vescuntur, ligneis soleis incedunt, & Conventuales qui communibus cibis utuntur, solumque vestitum cum ipsis communem habent, condemnant.

VARIII MONACHORVM ORDINES.

§. I.

Fuit olim inter Monachos ordo Bethlehemitarum, qui A. C. 1257. Cantabrigiæ in Anglia cœperunt, hi eodem modo, quo prædicantes erant vestiti, nisi quod stellam rubram radiis quinque crinitam in pectore gererent, in cuius stellæ medio erat circulus aurei coloris, ad denotandam stellam Magorum, quæ, Domino in Bethlehem nato, in aëre apparuerat, & primitias illas gentium ad præsepe diduxerat. Cætera de Bethlehemitis apud Balacum Cent. 4. Brit. cap. 25. videantur.

§. II. Fuerunt porro Flagellantes, quorum Regula alias sanguinaria pœnitentia dicitur. Hi A. C. 1260. Perusix in Thufcia cœperunt, cum magna ibi annonæ caritas esset: tum enim multi e Laicis, ut Deum placarent, veluti Sacerdotes ad templa processerunt, psalmos pœnitentiales decantarunt, & nodosa scutica humeros & pectora sauciarunt, donec sanguis ubertim profueret, de quibus hic Rythmus:

*Ihr schlagt euch sehr zu Christus Ehr/
Und laßt die Sünde nimmermehr.*

Recruduit hæc secta A. C. 1349. dictique sunt Acephali, quod autor ipsorum non constet, vid. Aventinus lib. 7. Annalium Bajorum.

§. III. Post illa ordo cœpit in montibus sub Gregorio X. auctore Petro Moronæo, qui relictis urbibus in antris montium habitavit, cumque fratres plurimi ad eum accederent, ipse ad Concilium Lugdunense perrexit, & ordinem suum confirmari petiit. Militant hi monachi sub Regula S. Benedicti, nisi quod habitent in eremis ac montibus. Cardinales autem Romæ Petri Moronæi sanctimonia commoti hunc ordinis auctorem incium in Ro-

manum Pontificem elegerunt, & mutato nomine Cœlestinum vocarunt, inde etiam hi Monachi Cœlestini sunt dicti. Alii existimant, cœlestinos ideo dictos, quod cœruleo vestitu, qualis est cœli color, uterentur. Vid. Balæus Cent. 7. Brit. c. 50.

§. IV. Præter hos A. C. 1298. nati sunt Fratricelli & Beginæ, inde dicti, quod in cellis cohabitarent, item Fratres pauperis vitæ Germ. *Woll-Brüder*. Fœminæ inter ipsos vocabantur Beginæ a filia Regis Pipini, quæ vocabatur Bega. Autorem hujus sectæ alii Hermannum Italum, alii Dulcinum ejusque concubinam Margaretam faciunt. Hi Fratricelli capite demisso & facie testâ incedebant, in templis humi sedebant, vultibus ad parietem conversis, oculos ad cœlum nunquam elevabant, nocturna sacra agebant, iisque per actis in mutuos complexus præsertim virginum, proruebant, extinctis lucernis. Infantem hinc natum in spelunca hinc inde trahebant, donec expiraret. Is in cujus manu moriebatur, siebat Pontifex Maximus, teste Bernhardo Lûzeburgico lib. 8. Saxoniz. Dogmata ipsorum impura & impia, in jure Canonico præsertim in Clementinis damnantur. Alii putant, hos Fratres viros bonos fuisse, quibus hæc omnia ideo sint afficta, quod cum Waldensibus conjuncti factum & luxum Papæ ac Clericorum reprehenderent. His succedunt Jesuati, qui ipso nomine Jesuitis prælusse videntur. Hi senis cæperunt A. C. 1365. Ideo Jesuati dicebantur, quod nomen JESU semper in ore gererent. Hi bona ut videtur intentione ducti vitam monasticam ad veteres mores primitivæ Ecclesiæ reducere voluerunt, hinc cum monachis mendicantibus officiatim victum non colligebant, sed de laboribus manuum vivebant, nec templa habebant, sed intra privatas domos sacra tractabant. Vestitus ipsorum erat candidum capitis tegmen, & zona scortea, de cætero nudipedes incedebant, Regulam ipsorum Urbanus V. confirmavit, eosque Apostolicos nominavit.

§. V. Porro Monachi fuerunt Montolivetenses vel monachi Montis Oliveti qui A. C. 1407. Schismata Pontificum pertaxi, in proximum ab urbe Senensi collem, quem ipsi montem Oliveti vocabant, religionis ergo secesserunt, & pro avertendis diuturnis Ecclesiæ dissidiis Deo supplicabant, Gregorio XII. approbante. Præter hos fuerunt Minimi JESU, qui quod humilitatem JESU imi-
ta-

tarentur, & minimi cuperent esse in regno cœlorum, id nominis habent. Hi Romano Pontifici absolutam & illimitatam obedientiam promiserunt. Autor ipsorum fuit A. C. 1471. Franciscus & Sicilia oriundus. Confirmator ordinis Julius II. papa.

§. VI. Denique fuerunt Theatini, alias dicti Sodales divini amoris, qui sub Clemente VII. nati, privatos sacrorum conventus egerunt. His monachis se adiunxit Cardinalis, Caraffa, qui quia relicto Episcopatu Theatino ad hos monachos se contulerat, toti ordini Theatinorum nomen peperit, factus ille postea Pontifex, & dictus Paulus IV. Vestitu suo similiter Jesuitæ præluserunt: Nam & hi Theotini olim, æque ac hodie Jesuitæ, pileis quadratis sunt usi.

JESUITÆ.

§. I.

CUm Satanas reformatione per Lutherum cepta animadverteret Curiam Romanam, officinam illam errorum, diutius consistere vix posse, nec Clericos nec Monachos licet pingues ventres ruinæ avertendæ sufficere, novum ordinem superioris seculi Anno 40. adeoque annis abhinc 120. produxit. Hinc vulgo Cathedram Petri lapstantem pingunt, sed ita ut Jesuitæ suppositis humeris eam suffulciant, & omnino ita est: Jesuitæ enim in hunc usque diem sunt fulcra papatus. nec male dixit ex ipsis Jesuitis Paulus Florenus videtur tota religio Iesuitarum ex hypocrisis, ex superstitione, ex ficta & picta sanctitate conflata, ideoque hac ultima mundi ætate prodisse, ut omnia Papæ stercora pro aromatis orbi Christiano vendant, imo per vim obtrudant, nihil enim est tam turpe, nihil tam fallum in Romana Ecclesia, quin Iesuitæ novo artificio pulchrum aut verum apparere faciant. Hæc Florenus in Colloquio quod Viennæ in Gymnasio A. C. 1578. instituit.

§. II. Autor hujus sectæ est Ignatius Lojola, Cantaber, homo ferox, & castris assuetus, quæ ejus truculenta natura in Iesuitas ferre omnes tranfuit. Hinc scribit Iacobus Crusius: Merito miles debuit esse autor noster, sicuti enim militis est pugnare donec vincat, ita nostrum est, in omnes hostes Romani Pontificis irruere, præsertim in Protestantes & Lutheranos, donec excindantur. Ignatius

vero dum sub Rege Hispano militem agit, & arem Pompeiopolin obsidet, Galli ex arce æneum globulum ejaculantur, quo crus dextrum Ignatio frangitur, quin & lapidem de muro projectant, quo Ignatio graviter inguina vulnerantur, imo capitur, sed a vulnere curatus in utrumque latus claudicans, domum remittitur, & militiæ renunciat.

§. III. Ad militiam cum jam ineptus esset, animum ad libros legendos confert, imprimis Legendas seu flores Sanctorum avide evoluit. Hac lectione commotus de novo ordine fundando primum cogitat. In hunc finem ætatis suæ XXVI. patria domo excedit, positisque pretiosis vestibus, laceras induit, & in specum campi Mauresani secedit, ibique ab hominum omnium consortio remotus rigidissime vivit, postea e specu progressus devotionis ergo Hierosolyamam ad loca sancta peregrinatur.

§. IV. Ex itinere illo reversus, ætatis anno 33. literas tractare incipit, cum antea ne scribere quidem potuisset, sed cum ingenii obtusi esset, ægre aliquid didicit, improbo tamen labore rem eo deduxit, ut in Academia Parisiensi Magister artium crearetur. In Magistrum promotus, juniores studiosos nonnullos permovit, ut se socios Ignatio adjungerent. Primi ejus socii fuerunt Petrus Faber, Allobrox, qui iam ante in eremo vivere decreverat, Franciscus Xaverius Nobilis Cantaber, Ignatii quidem popularis, sed qui Ignatium claudicantem sæpe deriserat. Alfonsus Salmeron vir græce & latine doctus, & e scriptis hodiernum clarissimus & pauci alii. Cum his Ignatius denuo iter in terram sanctam suscepturus proponit, se Tureas velle convertere, viam quoque ineunt pedites, suo quisque baculo innixi, & Rosariis palam a collo suspensis. Cum Venetias perveniunt, Nosodochia omnia visitant, & quibusvis ægrotis vilissima quæque servitia gratis præstant.

§. V. Dum hæc Venetiis agunt, cogitant æquum esse, ut antequam rem tantam suscipiant, Romam abeant, & Pontificis consensum petant. Romam ergo proficiscuntur, & a Papa clementer excipiuntur, & quia ibi plures socios accipiunt, misso itinere in terram sanctam, nova societatis fundamenta jaciunt. Generalem sui ordinis Ignatium constituunt, qui a sociis rogatus, leges societati præscribit, libellum exercitiorum & formulam sui instituti præ-

pæ confirmandum offert. Dissuadent quidem Cardinales novi ordinis in tanta Monachorum copia confirmationem, sed eo non obstante Pontifex A. C. 1540. mense Octobr. regulam Ignatii confirmat, sed ea lege, ne plures focii essent, quam 60. Verum triennio post Paulus III. liberum numerum concessit: Fæminas in ordinem suum recipere Ignatius noluit, nihilominus nostra ætate nate sunt Iesuitissa. Voluit porro Ignatius, socios suos ab omnibus dignitatibus Ecclesiasticis excludi, sed posteri hoc non observarunt. Tandem vero Patriarcha ille Jesuitarum Ignatius A. C. 1556. ætat. 65. febr. ardente correptus ad Patres decessit. Atque hæc est Jesuitarum origo.

§. VI. Nomen Jesuitarum fere insolens est & arrogans, nam cum nomen JESU Salvatorem significet, quarimus, quo sensu a nomine JESU Jesuitæ dicantur? num activo, quo sensu notat Salvatorem, num passivo, quo sensu notat salvatos. Si active intelligant, sunt injurii in Christum, quia hic solus Salvator noster, si passive, injurii sunt in reliquos Christianos, salvati enim sunt, non pauci monachi tantum, sed Christiani omnes, qui viva fide in Christum credunt.

§. VII. Ab autore suo potius Ignatiani vel Lojolitæ vocari debebant, sed refert Petrus Mapphæus lib. 2. in vita Ignatii c. 5. cum Ignatius, ejusque focii Venetiis Romam contenderent, ut consensum a Pontifice peterent, Ignatius dimissis fociiis evandi causa in facellum secessit, ubi in clara luce Deum Patrem vidisse fertur, & JESUM, filium ejus cum cruce graviter afflictum, simul audit, quod Deus Pater Filio suo præsentem Ignatium ejusque focios in tutelam suscepit. ^{Quo}quoque vultu ad Ignatium conversus dixit: ^{Quæ} vobis propitius ero: Hæc visio Ignatium permovit, ut suo ordini nomen JESU inderet. Elias Hasenmüllerus c. 2. historiæ Jesuitarum refert, quod Ignatius cum ratio nominis ab illo postularetur, responderit: mei focii a meo nomine nec Ignatiani, nec Lojolitæ vocari debent, sed titulus illorum sit: Societas JESU, nam cum Romam pergerem, in via mihi apparuit Dominus JESUS, cum matre sua, mihiq; dixit, ut socios sibi conscriberem, ideo quod paucos e clericis servos fideles haberet, se igitur velle, ut hic meus ordo diceretur, Societatis JESU. Hæc cum audit

H

Pau-

Paulus Pontifex, vere digitus Dei hic est, dixit, & nomen Jesuitarum approbavit. Sed nos hic merito recordamur verborum Christi Matth. 14. 24. Surgent pseudo Christi, & dabunt signa magna, sed eis nolite credere.

§. VIII. Gretserus Jesuita celeberrimus, ita sic dictos vult, quod regula ipsorum sit JESUS, vel JESU vita. Verum nostri Doctores alias dant paronomasias. Alii Jesuitas per Apharesin vocant Suitas, quod sint Epicuri de grege porci. Alii Esovitas, ab impio Esau, cujus mores exprimunt. Alii Jesuweit/ quasi dicas, procul a JESU, vel Jesuwieder, quod sint adversarii JESU: Nescio quis poeta dixerit:

*O vos a socio geritis qui nomina JESU
Dispeream, si vos JESUS amare potest.
Humano generi fons & dator ille salutis
Sed vos innocui omnibus exitio.*

Hinc non immerito A. C. 1561. in conventu Pofiacensi nomine totius Ecclesiae Gallicanae fuit interdictum, ut ab appellatione, & usu, Jesuitarum abstinere.

§. IX. Monachis accenseri nolunt, & recte, si de priscis loquamur: Hi enim vere Monachi, homines solitarii erant, verum Jesuita non amant solitudines, sed in foro, curiis, urbibus, aulis, inter armatorum acies versantur. Inter ipsa denique gynaecea & penetralia mulierum perreptant, adeoque nihil minus sunt quam Monachi. Sed & ab hodiernis varie differunt, nam plerique Monachi hodie sunt ventres otiosi, & fratres ignorantiae, nec in sacris, nisi Missam & statas precum horas absolvunt, adeoque sibi vacant. Sed Jesuita publico Ecclesiae suae bono inserviunt, & sunt Doctores juventutis. (2) Monachis nulla erat legati capio, qui a se hereditati suae renuntiarunt, verum Jesuita hereditates jure sibi debitas adire possunt. (3) Monachi plerique sunt mendicantes, verum Jesuita non mendicantur, sed domi forisque lautitiam quaerunt in Visu. (4) Monachos cum de loco in locum migrant, sarcinulas secum ferre oportet, sed Jesuita relictis omnibus rebus nihil secum ferunt, sed ubique inter suos necessaria inveniunt. (5) Monachi communiter horrido habitu incedunt, nudi pedes alii, alii cum caputio, alii cum funibus, alii cinericea cuculla, sed Jesuita

fuitis in vestitu communem fere formam retinere licet, in itinere galeris utuntur vel pileis turritis, sed cum in Collegium, vel domum Iesuiticam perveniunt, loco pilei turriti baretom capiti imponunt, unde agnoscuntur. Sunt autem haec baretæ Iesuitarum quadrangulares, & in forma crucis ex pretiosa materia. Pro cucullis, quibus monachi fere omnes utuntur, pallia Philosophica oblonga & nigra gestant, sub pallio habent tuniculas, quas solanas vocant, ad pedis usque plantam demissas, quas holoserica cannabe stringunt. Sub his tuniculis demum usitatas vestes ex optimo panno gerunt. Expresse enim Ignatius socios suos iussit, ne sordido vestitu, sed mundo & eleganti & hominibus grato incederent.

§. X. Supremus Iesuitarum omnium est Generalis praepositus, qui quia semper Romæ residet, & Consistorio Pontificis quasi affixus est, suamque sedem juxta sellam Papæ collocavit, semper est a latere & a Secretis Romani Pontificis, adeo, ut hi duo semper invicem sua consilia conferant, nec alter sine altero aliquid machinetur. Solius Generalis potestas in ordine Iesuitico est perpetua, cum cæterorum fere omnium dignitas sit triennis. De cætero Generalis est supremus custos, & constitutionum Ignatii fundatoris vindex, potestas ei est condendi novas leges, alienandi bona ordinis nec cuiquam rationem reddendi. Hujus unius vox Iesuitis oraculi instar est, hunc æque ac Papam, Dei Legatum Christique vicarium appellant, & ut verbo absolvam, Generalis Iesuitarum est Papa corvialis, & in effectu alter Pontifex.

§. XI. Proxime a Generali sunt quatuor assistentes, qui & ipsi Romæ resident, ideoque assistentes dicuntur, quod Generali sint a consiliis, eique viva voce & scriptis assistant. Verum ideo sunt quatuor assistentes, quod in quatuor plagas mundum diviserunt, & singuli ex sua mundi plaga literas Provincialium & Rectorum quos totius fere mundi res gestas Romam referre oportet, recipiant, aperiant, & si sit res magni momenti, ad Generalem suum omnia referant. His succedunt provinciales, qui per singulas regiones & regna dispersi, eodem sunt loco in provinciis, quo Romæ est Generalis. Quilibet provincialium sortitur nomen a provincia, quæ ipsius curæ est commissa. Officium provincialis est, visitare Collegia Iesuitarum, eorundem supputare reditus ac

census, rationem gesti muneris a Rectoribus exigere, admonere, laudare, corrigere, & in delinquentes animadvertere.

§. XII. Provinciales excipiunt Professi, quo nomine vocantur *κατ' ἐξοχήν* Jesuitarum exercitatissimi, qui non tantum tribus illis vulgaribus votis monasticis paupertati, castitati & obedientiae superiorum sunt adstricti, sed præter hic tria quartum votum ediderunt professionis dictum, & positum in illimitata obedientia Romano Pontificis quoad fidem & mores præstanda. Rectores inter Jesuitas dicuntur, qui in Jesuitarum domibus, Collegiis, residentibus, omnia liberrime dirigunt, ita, ut nemo inferiorum contra hiscere audeat. Regentes autem vocantur, qui etiam exteris præfunt, eosque secundum regulam Ignatii dirigunt & informant. Patres Jesuitarum Sacerdotes vocantur, qui quotidie pro vivis & mortuis, pro Pontifice, pro incremento Societatis JESU, pro evertendis hæreticis Missam faciunt, & horas Canonicas in templo & horto, vel cubili vel musæo vel dormitorio, portico demurmurant. Hos Patres statim die novitios exhortari, & Jesuitas, non Sacerdotes, intendere oportet.

§. XIII. Pœnitentarii apud Jesuitas sunt, qui Romæ apud S. Petrum per Integros dies sedent, ibique confessiones audiunt. Sed Confessarii dicuntur, qui hinc inde per provincias, præsertim in diebus jejuniorum certas in templis sedes occupant, in quibus confidentes audiunt & absolvunt. Concionatores Jesuitarum dicuntur, qui extraordinarie loco Parochorum munus concionandi subeunt, quod tamen non licet, nisi consensum ab Episcopo, loci ordinario acceperint. Præfeti Spirituales sunt, qui Novitios observant, ne primam caritatem, quam vocant, deserant, sed ut in amore Societatis quotidie proficiant. Hos oportet conscientias scrutari, commendare devotos libellos, & præscribere quæ ad mensam sunt legenda. Præceptores dicuntur, qui per Scholas & Academias discipulos suos in Theologia & cæteris disciplinis ad præscriptum visitatoris informant. Coadjutores spirituales sunt qui Consiliis & scriptis senatum Jesuiticum adjuvant. His opponuntur coadjutores Formati, alias temporales dicti, qui corpora sociorum fovent, iisque de victu & amictu prospiciunt, & domestica negotia tractant, unde etiam dicti sunt temporales, quod circa temporalia bona

bona occupentur. Scholastici denique & Novitii in Collegiis sunt, qui ideo educantur, ut cum vetera membra putruerunt, societas in his novis conservetur.

§. XIV. Mores Jesuitarum quod attinet, sunt illi hodie totius Papatus columnæ, qui primi novum fidei principium inauditum in tota veteri Ecclesia infallibilitatem pontificis Romani, nimirum sunt commentii. Et fateor, hoc uno principio evictò causam Pontificiorum nostra meliorem esse. Professione pauperes sunt, sed ita, ut nullo bono minuantur, suasque opes cum Cresci divitiis non permutent, avari sunt, & cum primis ad morientium bona sibi suoque ordini legenda, attentii. Sunt homines vafri, versipelles, aetivi & astuti, in Rebus publicis seditionum autores, cujus rei crudelia exempla in Gallia dederunt, unde etiam non e Gallia tantum sed ex Anglia, Venetiis, aliisque locis plus vice simplici sunt scripti, sunt *ἀστρονομί* & artifices in liberis parentum obsequio subducendis. Et quis omnia Jesuitarum facinora designet? plura de his vid. qui volet Alfonso de Vargas in relatione ad Reges & Principes de stratagematis Jesuitarum, ubi Jesuitarum perfidiam erga Reges & populos optime de ipsis meritis, & in rebus fidei libidinem novandi copiose ostendit.

§. XV. Sed cum vel in hoste laudanda sit virtus, Jesuitas duabus de causis laudandos censemus. 1. Quod in disciplinis excolendis & in informanda juventute sint assidui, & libris bono publico edendis strenue occupentur, adeoque fere soli inter Pontificias eruditionem confervent, cæteris Monachis otio torquentibus, unde etiam cæteros ordines varie sugillant, & cum in nupero bello Germanico Monasteria Lutheranorum reformarentur, Jesuitæ publico scripto professi sunt, monasteria illa sibi deberi, non ignavis monachis. Qua de re legendus est Frater Benedictinus. Sed tamen eruditus monachus in suo Asbesto, ita enim hunc librum vocat, quod in eo contra Jesuitas disputet, monasteria primævo suo ordini reddenda, & donationem fundatorum adhuc *ἀσβεστον*, inextinctam permanere. 2. Quod in superiori seculo e primis fuerint, qui fidem Christianam in India & novo orbe propagarunt, unde etiam vulgo Indorum Apostoli dicuntur. Verum qui plura de Jesuitis scire desiderat,

ex ipso illo ordine legat Ribadanairam, qui non Ignatii tantum vitam, sed & Catalogum Scriptorum Jesuiticorum edidit: item Eliam Hasenmüller de variis Jesuitarum gradibus & generibus: nec non Christianum Francum in Colloquio Jesuitico, qui ambo olim ipsi Jesuitæ, postea ad Evangelicos sunt conversi, & denique qui instar omnium esse potest, Rudolphum Hospinianum in amplissima Jesuitarum Homilia: Nos rythmo Jesuitographiam terminamus:

Omnes qui cum JESU itis

Ne ite cum Jesuitis

Ut a luce lucus dictus

Et ut homo est homo pictus

Sic a JESU est Jesuita

Hunc si sapiis semper vita.

ORDINES EQVESTRES.

Relictis Monachis & Jesuitis ad novum genus religiosorum accedimus, qui vulgo equites dicuntur. Verum omnes post Sec. XI. aut non diu ante cæperunt. Dividuntur in tres Classes. Alii κατ' ἐξοχήν Sacri dicuntur, qui contra hæreditarios fidei Christianæ hostes pugnant, & quia certum vivendi ordinem sequuntur, equites ordinarii vocantur, & a cruce qua insigniuntur, Crucigeri. Alii sunt Equites Torquati ita dicti ab aureo torque, cui insignia ordinis equestris sunt appensa. Alii denique dicuntur. Equites Calcarei ab aureis calcaribus, quod ipsum insigne est, sed huic ultimo equitum generi homines etiam plebei & infimo loco nati inferuntur. Sed in prima equitum classe Principes, Reges, imo Imperatores continentur.

HOSPITALARII.

§. I.

CUM A. C. 1012. Turcæ Hierosolymam ejectis Christianis recuperassent, fuerunt Amalphytani quidam h. e. mercatores ex Amalphia Italiae urbe, qui cum novas merces ad Turcas detulissent, licentiam nacti sunt, ut partem aliquam Hierosolymæ insolerent, ubi commercia agerent. Accepta hac licentia, statim

mo.

monasterium Mariæ Latinæ condiderunt, ita sic dictum, quod Latini fundassent. Condito cœnobio multi religionis ergo ad loca Sacra sunt peregrinati, qui ut ordinarium diversorium haberent, hi Amalphitani suo cœnobio xenodochium seu domum hospitalē pro recipiendis peregrinantibus adjecerunt, eique fratres Hospitalarios dictos præposuerunt, quos hospitum curam gerere oportuit. Iidem Hospitalarii alio nomine Johannitæ vocabantur, quia xenodochium illud sacrum erat Johanni, olim Patriarchæ Alexandrino, qui ob insignem erga pauperes misericordiam Eleemosynarius dici solet.

§ II. Sub finem Sec. XI. hi fratres, qui hætenus Hospitalarii seu Johannitæ fuerant dicti, inter equites sunt recepti, ideo, quod insignis eorum opera contra Turcas fuisset. Nam cum A. C. 1099. Christiani extra Hierosolymam pugnarent, hi intra mœnia tam strenue Turcas invaserunt, ut tum quidem Christiani Hierosolymam receperint, pro quo studio Rex Gothofredus amplissime eos dotavit & ditavit. Nec diu post Hospitalarii ita aucti, novum ordinem equestrem, cui hætenus similis nullus fuerat, condiderunt, eundemque Pontifex & Patriarcha Hierosolymitanus confirmarunt. Instituta hujus primi ordinis equestris erant peregrinantes ad loca sancta liberali hospitio excipere, Christianam religionem contra Turcas defendere, militare sub regula S. Augustini, pro horis Canonicis quotidie orationem Dominicam recitare, baltheum rubrum cum cruce alba, & chlamidem atrii coloris gestare cum cruce, quæ tempore pacis nigra, & tempore belli rubra est.

§ III. Post illa non amplius Præpositos seu Abbates, sed Magistros ordinis, quibus parere omnes oportuit, constituerunt, cumque hoc institutum per Christiana regna innotesceret, hi S. Equites amplissimis redditibus, Castellis, oppidis, vicis, prædiis &c. sunt donati, imo Magistri horum equitum inter Principes & status Imperii sunt relati. Emeritos autem milites, & bello in Syria fessos per provincias ablegarunt, iisque bona sua, quæ a viris piis dono acceperunt administranda commendarunt, quos propterea Commendatores, & bona quæ administrabant Commendaturas Germ. *Komters/ & Komtereven* vocarunt.

§.IV.

S. IV. Cum porro hi equites quotidie auferentur, in tres Classes sunt divisi. In prima fuerunt Sacerdotes seu Capellani, qui Sacra Solum tractarunt, & Dominis militantibus fausta precati, pro iisdem orabant. In secunda fuerunt equites, omnes ex nobili stirbe oriundi, qui contra Turcas arma direxerunt, & cæteris in illo ordine imperarunt, obstricti tamen ad orationem quotidie certo loco repetendam. In tertia Classe fuerunt serui, vel milites vulgares, equitum cæterorum servi. Manserunt autem hi Hospitalarii in Palæstina & Syria per tria ferme secula, donec A. C. 1299. auxilio occidentalium destituti & a Tartaris vexati relicta Palæstina & Syria omnes cum bonis mobilibus exceßerunt, qua de re legendus est Jacob. de Vitriaco in Historia Hierosol. lib. 1. c. 30.

EQVITES RHODII.

S. I.

CUM Johannitæ Syria pulsi essent, armata manu in Insulam Rhodum concesserunt, quam Imperator Turcarum Otomanus Christianis ademerat. Ideo autem huc abierunt, quod hæc Insula ad oppugnandos Turcas maxime commoda videretur. Cumque Turcæ in hac Insula nil mali metuerent, a Johannitis sub duris conditionibus emigrare A. C. 1308. sunt coacti, ut refert Volateranus lib. 21. Cum Insulam Rhodum occupassent, non amplius hospitalarii vel Johannitæ, sed milites Rhodii sunt dicti, præsertim cum Clemens V. totam hanc Insulam perpetuo jure iis concederet. In hac Insula adeo creverunt, ut juxta varias Europa nationes, in 8. linguas fuerint divisi, nec plures tantum priores constituerint, sed & plures officiales, v. g. Marschalcum, Admiralem, Thesaurarium, Cancellarium, imo in hac Insula omnium primo votis monasticis, continentia, paupertatis, & obedientia sunt adstricti, quibus quartum accessit, unde a reliquis ordinibus differunt, bellum ἀσπονδον contra Turcas.

S. II. Sed & hanc Insulam milites Rhodii A. C. 1523. amiserunt, cum per 200. annos & ultra fortiter eam defendissent: Jactura Insulae hinc erat, quod Christiani in occidente civilibus

bus bellis occupati in propria viscera favirent, & hos milites auxilio omni destituerent, interim ex Insula cum rebus suis omnibus excedere tuto illis licuit. Abierunt ergo in Insulam Cretam, ibique hyemem transegerunt, & proximo vere ad Venetos commigrarunt, & hinc porro ad Nicæam urbem, ubi excelsum promontorium Taurinum occuparunt, ex quo longe lateque prospectus in oceanum patuit, ut mare a pyratibus purgarent. Tandem Carolus V. ipsos rogavit, ut Ungariæ appropinquarent, & Turcis ibi grassantibus resisterent, quod & aliquamdiu præsisterunt, adeoque ipsorum munus duplex fuit, alterum, ut instar muri essent contra Turcas ab Europa depellendos.

EQVITES MELITENSES.

§. I.

Milites Rhodios, quos dixi, admiratus superiori seculo Carolus V. obtulit ipsis Insulam in Africo mari sitam & Pauli naufragio celebrem Melitam, quæ totius ordinis equestris propugnaculum esset. Maluerunt quidem hi Rhodii Syracusis subsistere ob amœnitatem & fertilitatem terræ, præsertim cum Insula Melite undique hostibus cincta esset, sed in gratiam Cæsaris, imo totius Christiani orbis bono, hanc Insulam A. C. 1529. acceperunt, suamque operam ecclesiæ contra Turcas aliquosque barbaros sanctè promiserunt. Cessit autem hæc Insula in potestatem horum equitum, his quatuor conditionibus 1. Ut Neapolim cum primis ab incurssione Barbarorum defenderent 2. Ut in bello Turcico Christianis suppetias ferrent 3. Ut pyratas e mari tollerent, 4. Ut Reges Hispaniæ & Siciliæ Protectores ordinis agnoscerent, iisque in hujus rei signum quotannis falconem mitterent, de cætero exempti essent, nec nisi magno suo magistro subiecti.

§. II. Ab hoc tempore equites Rhodii dicti sunt Melitenses, & insulam Maltam per 132. annos occuparunt, & tam strenue contra Turcas defenderunt, ut fortitudo horum equitum toti Ecclesiæ gaudio, sed Turcis sit formidini A. C. 1565. Gravem obsidionem sustinuerunt, cum Imperator Turcicus advectis navibus 250. & stipatus innumero exercitu, & tot tormentis, quibus vel montes evertere poterat, Insulam Maltam oppugnavit.

Verum hi milites Cruciatii (ita n. hos Turcæ vocant, quod cruce sint insigniti,) tam fortiter resisterunt, ut a multis retro seculis nulla virtus bellica major sit visa. Quin & superioribus annis, & nostra adhuc memoria Reipublicæ Venetæ insigni adjumento adversus Turcas fuerunt. Amplissimos habent redditus in omnibus fere provinciis Christiani orbis, adeoque in hac quoque vicinia nostra Princeps horum equitum quotannis 2000. ducatorum suscipit, unde tamen ad pios usus plurima confert, vel saltem conferre tenetur. Hoc peculiare habent, quod Christianis invicem belligerantibus nunquam subsidia præstant, sed ut vulgo loquuntur, sunt Neutrales, & partes ad pacem cohortantur. Hinc avorum memoria cum Carolus V. & Rex Galliarum mutua bella gererent, & a Melitenfibus vastissimam navem, qua Turcis formidini erant, peterent, Melitenfes navem totam demoliebantur, ut utrumque & Gallos & Casarem amicos retinerent. Plura vide in Malta veteri ac nova, in hac Julia edita, auspiciis generosi baronis a Blumenthal.

TEMPLARII.

S. I.

Non diu post Johannitos vel Hospitalarios, e quibus primum Rhodii, postea Melitenfes prodierunt, natus est A. C. 1110. novus ordo Templariorum hac occasione. Cum Christiani Hierosolymam e manibus Turcarum recepissent, multi, devotione dicam, an superstitione ducti, ad loca sancta sunt peregrinationi quos quia cum magno vitæ periculo per medios sæpe barbaros transire oportuit. Fuerunt septem Latini, imprimis Hugo de Paganis, & Gottfredus, qui votum susceperunt, velle se peregrinos ad sepulchrum Domini eantes comitari, & in via publica a latronibus tutari. Placuit institutum, sed quia fixa mansio iis non esset, Balduinus Rex Hierosolymitanus, iisdem ad tempus domicilia juxta templum Hierosolymis concessit, & ab his domiciliis juxta templum positus, totus ordo Templariorum nomine fuit insignitus. Horum munus erat, vias publicas a latrociniiis defendere, & peregrinos in templum ad sepulchrum Domini, & ad cætera loca sacra per Palestinam deducere. Victum iis dedit Rex & Patriarcha Hierosolymitanus. Sed ipsum ordinem A. C. 1122. Honorius III. confirmavit, iisque pro insigni candidum pallium concessit, cui postea

postea Eugenius IV. rubram crucem affigere iussit, ut constaret, se paratos esse ad moriendum pro Crucifixo, ut refert Jacobus de Vitriaco, in Historia Hierosolymitana, lib. 1. c. 31.

§. II. Brevi Templariorum ordo excrevit, adeo, ut Matthæus Parisiensis scribat, habuisse illos 9000, Maneriorum. Manerium autem vocabant, unde miles aliquis contra Turcam per manum nutrirî possset. Sunt alias, qui S. Bernhardum Templariis regulam præscripsisse docent, nec diffiteor, inter opera S. Bernhards exhortationem ad milites Templarios haberi, sed nulla ibi fit regulæ mentio. Tragicus autem fuit hujus ordinis exitus. Nam A. C. 1312. Cum Rex Galliarum Philippus bonis Templariorum inhiaret, persuasit Pontifici, Clementi V. ut in Concilio Viennensi decerneret Templarios omnes delendos. Itaque per Universam Galliam Templarii omnes uno fere momento sunt occisi eorumque bona fisco regis illata. In reliquis terris occisi sunt ad certa signa, sola Germania in suos fuit mitior, nam vivi sunt relictî, sed ordine suo exuti, eorumque bona fratribus Teutonicis data. Solent Pontificii, ut hanc tyrannidem defendant, Templariis varia crimina imponere v. g. quod idolum humana pelle vestitum adoraverint, quod in faciem crucifixi expuerint, quod promiscuos concubitus egerint, quæ tamen videntur conficta. Memorabile est, quod multi e Templariis cum necarentur, Clementem Papam & Philippum Regem ad tribunal Christi citaverint, ut intra annum se sisterent, uterque etiam & Rex & Papa intra annum obierunt, uti referunt, Antonius tit. 21. Paulus Æmilius, Conradus Urspergensis, & alii.

FRATRES TEVTONICI.

§. I.

DE origine horum Fratrum tres sunt sententiæ. Prima est Volaterani, lib. 21, & Polyd. Virgillii l. 7. c. 22. dicentium: Hos fratres ab anonymo Teutonico cepisse, qui in gratiam Germanorum ad loca sacra migrantium domum suam in xenodochium converterit, eique sacellum B. Virginis adjunxerit, unde iidem Mariani sunt dicti. Hunc peregrinos gratis sustentasse, & ad loca sancta duxisse, & armata manu contra Turcas defendisse, quod institutum cum multi sequerentur, natum hinc esse ordinem Teuto-

nicorum. Nec forte negari potest, ex Hospitalariis & Templariis hunc ordinem fuisse commixtum. Secunda est Alberti Cranzii, qui lib. 7. c. 14. metrop. fratres Teutonicos A. C. 1190. a civibus quibusdam Bremenſibus & Lübecenſibus cœpiſſe refert, hoc modo: cum Ptolemais obſideretur, & inter milites Chriſtianos dyſenteria graſſaretur, cives nonnulli Brema & Lübeca in Palæſtinam navigarunt, & velis navium in terra expanſis tentoria fecerunt, in quibus milites ægrotos receperunt & curarunt. Vidit hanc rem & valde commendavit Rex Sueviæ Fridericus, qui cateris militibus hoc oſtendit, dicens: animum ſibi eſſe condendi ordinem militum Teutonicorum, in quo non niſi nobiles reciperentur, quiſque militibus egenis aut male affectis opem ferrent, eosque curarent. Placuit hoc inſtitutum nobilibus, qui aderant, quin & Rex Hieroſolymitanus domiſilium iis conceſſit, ſacrum B. Virgini, unde olim vocabantur domus Mariæ milites. Hunc ordinem Celeftinus III. confirmavit. Tertia eſt Sebaſtiani Franckii, qui ordinem Teutonicum è Borussia deducit. Cum Fridericus II. Imperator Boruſſiam armis ad fidem converteret. Sed media ſententia uti communior, ita verior nobis videtur. Res ita ſe habet. Cum Chriſtiani ex terra ſancta fugarentur, Teutonicus fratres, quorum ordo in Palæſtina cœperat, in Germaniam ſunt reverſi, cumque in Borussia fratres gladiferi eſſent, qui Paganis in Borussia reſiſtere vix poterant, Teutonicus cum illis ſe conjunxerunt, ut junctis armis Boruſſiam converterent, ob quod Imperator A. C. 1226. totam Boruſſiam his unitis Fratribus Teutonicis & gladiferis conceſſit. Borussia potiti, varia ibi Collegia, templa & arces condiderunt, & tres Magiſtros ſui ordinis conſtituerunt. Primum in Borussia, Marienburgi. Secundum in Livonia. Tertium in Germania unde prodierunt. Contigit poſt illa, ut Dux Livoniæ, Rex Poloniæ crearetur: qui ægre ferens, populares ſuos ab his exteris ſuppreſſos, primus bellum fratribus Teutonicis in Borussia movit, ſed victus, jura Teutonum confirmare coactus eſt: Tandem vero ipſi Boruſſi A. C. 1450. contra hos fratres rebellearunt, quod paulo durius ab iis tractarentur & ad Polonos defecerunt, unde Teutonicus in anguſtias redacti, duræ pacis conditiones inierunt, & Vaſalli Regis Poloniæ ſunt facti. Proteſtatus quidem eſt contra hanc vim Magiſter ordinis Albertus Marchio Brandenburgericus, ſed auxilium Imperii deſtitutus, ordinem deſeruit, & ad Evangelicos ſe converter-

vertit, titulumque Ducis Borussiae a Rege Polonorum accepit, atque hinc est, quod in hunc usque diem Borussia Electori Brandenburgico, hic vero quoad Borussia Polono subfit.

§. II. Receptio in ordinem Teutonicorum fit hoc ritu: Quarit Commendator Fratres, an placeat Candidatus ordinis? Quibus nil desiderantibus, Novitius vitam suam, artem quam callet, & vitia corporis referre tenetur, ut constet, an militia sit idoneus, tum vero manum codici biblico & regulæ sui ordinis imponit, manum alteram Commendatori porrigit, eique obedientiam, paupertatem, castimoniam & bellum contra barbaros perpetuum promittit, ad quæ Commendator: Wir sagen euch Brodt und Wasser zu und das genug/ eine geringe Kleidung euer Lebenlang/ wirds besser/ so habt ihrs auch besser/ mehr sind wir euch nicht schuldig: Receptus in ordinem, fratres omnes osculatur, & admonetur, ut regulam ordinis stricte observet. Inauguratio fit hoc modo: Novitius cum Cognatis ad templum pergit, præfertur ei fax ardens, cui 30. argentei cum aureo annulo sunt affixi. Coram altari proceumbit, & gladium, clypeum, calcaria, pallium accipit, iisque induitur, Commendator gladio Clypeum ejus percutit, dicens: Nie besser Ritter denn Knecht/ melius est Equitem esse, quam servum, postea eodem gladio Equitis tergum ferit, dicens: den vertrage/ und keinen mehr. Quibus in templo peractis ad fereula & pocula more Germanico itur. Verum & hic ordo in luxum abiit, ut natum hinc sit proverbium:

Kleider aus Kleider an,
Essen, trincken, schlaffen gahn
Ist die Arbeit, so die Teutschen Herrn han.
EQVITES AVREI VELLERIS.

Scribit Cuspinianus in Genealogia Austriaca, hunc ordinem aurei Velleris cœpisse A. C. 1417. a Duce Johanne Philippi Audacis Filio, hac occasione: Fuit vates Turcicus, qui prædixit, ex posteris ducis Johannis oriturum, qui ignem in pectore gestaret, & Turcicum Imperium everteret, quo audito Dux Johannes exercitum misit in Pontum Euxinum celebrem ex notoria fabula de vellere Iasonis. Domum reverso placuit illi ordinem condere, cujus insigne esset aureum vellus collo suspensum, Germ. das güldene Stiß/ quia vocem *vellus* eliso E. corrupte pronunciant. Alii putant, hos Equi-

tes aurei velleris ad exemplum Gideonis cœpisse, qui omine velleris divinitus accepto, Midianitas feliciter repressit, Jud. 6. v. 37. Verum ipse ordinis fundator in diplomate refert, dictos eos esse ab aureo vellere Argonautæ Jasonis. Quod ad Jasonis vellus attinet, scribit Svidas, hoc nomen habuisse librum membranaceum, qui dictus sit aureum vellus, ideo, quod in eo ars Chimica conficiendi aurum fuerit scripta, sed verior sine dubio est eorum sententia qui vellus arietis auro vestitum & Insula Calcho in templo Jovis suspensum existimant, apposito Dracone, quem Jason a Medea instructus occidit, in memoriam fortissimi Ducis Jasonis hoc Equestre sodalium aurei velleris cœpit, ut ad similem fortitudinem Jason exemplum esset. Hinc ordinis hujus insigne est aureus torques, in quo habentur multa igniaria & silices, & figura velleris arietini, quod vellus ad pectus excurrit, cum pileo ducali, nam in hunc ordinem non recipiuntur nisi Imperatores, Reges, Duces, Principes, Magister ordinis est Rex Hispaniæ. Mortuo Equite torques ille ad Magistrum ordinis remittitur, qui eundem successoris tradit. Regulam totius ordinis Guicciardinus in historia sua Belgica copiose descripsit.

VARIÏ ORDINES.

§ I.

PRæter ordines equestres recensitos est ordo militum Lazari, cœptus in eunte Sec. XII. Cujus insigne crux rubra ante pectus, teste Sebastiano Franckio in Chronico. Ordo militum Calabragensium cœptus A. C. 1121. in Hispaniæ provincia Calabragave, cujus insigne est niger vestitus, & crux rubra. Sequuntur regulam Cisterciensium de his vid. lib. 2. decretalium Epist. Innoc. III. Ordo militum S. Jacobi cœptus A. C. 1170. qui alias Compostellani dicuntur, quorum insigne est crux purpurea quæ formam capuli in Spatha exprimit, unde & milites de Spatha dicuntur.

§ II. Ordo Evangelici nuncii ad B. Virginem cœptus A. C. 1420. Autore Amato, Comite Sabaudie, insigne est crux alba in rubro campo, & collo suspensus aureus torques cum his literis F. E. R. T. Fortitudo eius Rhodum Tenet. Vid. Pontus Heuterus l. 4. rerum Burgundicarum.

§ Ordo Equitum S. Michaelis Archangeli cœptus A. C. 1469. Autore Ludovico XI. Rege Galliæ quem dicunt vidisse S. Michaelem pro Gallia pugnantem, contra Anglos, horum insigne est aureus torques, in cujus medio eminet aurea imago S. Michaelis, Draconem proferentis, additis litteris: Immensi tremor ocean.

IN-

INDEX I.

Summa & Series Materiarum *in Tractatum*

De

Religiosis eorumque va- riis ordinibus.

A Nachoretæ	pag. 1	Claustra Monialium	pag. 16
Sarabaitæ	4	Multitudo Monasteriorum	17
Circumcelliones	4	Advocati Cœnobii	17
Cœnolite	5	Stylitæ	18
Succincta descriptio Monachorum	6	Basiliani	20
Vet. Eccl.	8	Hieronymitæ	21
Tonsura Veterum	8	Canonici	22
Sacræ Virgines	10	Canonissæ	25
Tonsura Monialium	13	Acemeræ	26
De Monasteriis	13	Benedictini	26
Monasteria Veterum Scholæ	15	Apostolici	28
		Gra.	

<i>Gregoriani</i>	pag. 29	<i>Augustinenses</i>	pag. 44
<i>Fraternitates</i>	30	<i>Dominicani</i>	47
<i>Cluniacenses</i>	31	<i>Carmelita</i>	49
<i>Camaldulenses</i>	33	<i>Franciscani</i>	50
<i>Vallumbrenses</i>	33	<i>Varii Monachorum ordines</i>	53
<i>Grandimontenses</i>	35	<i>Jesuita</i>	55
<i>Cartusiani</i>	35	<i>Ordines Equestres</i>	62
<i>Cistercienses</i>	38	<i>Hospitalarii</i>	62
<i>Bernhardini</i>	38	<i>Equites Rhodii</i>	64
<i>Humiliati</i>	39	<i>Equites Melitenses</i>	65
<i>Antoniani</i>	40	<i>Templarii</i>	66
<i>Praemonstratenses</i>	41	<i>Fratres Teutonici</i>	67
<i>Gilbertini</i>	42	<i>Equites Aurei velleris</i>	69
<i>Cruciferi</i>	43	<i>Varii ordines.</i>	70

IN-

INDEX ALPHABETICVS RERVM PRAECIPVARVM.

A.		Benedictus Nursinus	26
Abbas	pag. 6	Benedictini	26, 27, 28
Abbatis regimen duplex	18	Bernhardus vere pius	38
Abbatissæ officium	13	Bernhardini	38, 39
Academiarum origo	24	Bethlehemitæ	53
Acephali	53	Benedicti Monachus	4
Acœmetæ	26	C.	
Alani de Rupe fabula	31	Calabragevenses milites, Cleri-	
Advocati Coenobii	17, 18	ci	70
Alipius Stylita	19	Calix, cur Laicis subtrahitur?	9, 10
Amictus Monachorum	27	Camaldulenses	33
Anachoretæ	1	Canonici varii	22, 23
Anagnosæ	6	Canonici irregulares	24
S. Antonii vita	2	Canonissæ	25
de eo fabulæ	41	Cantor Canonicus	23
Antoniani	40, 41	Capucini	51
Apaturia feriæ	9	Cardinalis	23
Apostolici	28, 29	Carmel, mons	49
Augustini vita	44	Carmelitæ	49, 50
Augustinenses	44, 45, 46	Carolus M. fundator multorum	
Aureum velius	69	Collegiorum Canonic.	24
B.		Cartusiani	35, 36, 37
Bannocorenfes	28, 29	Charta Charitatis	38
Barfüßer	51	Chordigeri	51
Basilus M.	20	Chor. Herren	25
Basiliani	20	Circumcelliones	4
Basilium inter & Eusebium di-		Circumitores	4
scordia	20	Cistercienses	38
Begina	54	Clarissæ	52
		K	
			Clau-

INDEX

Clauftra Monialium	16		
Clericus triplex	23	Flagellantes	53
Cluniacenses	31,32	Formata, Epiftola	23
Celeftini	54	Francifci hiftoria	50
Cænobia	13,24	Francifciani	50,51
Cænobitæ	5	Fraternitates	30,31
Commendator	63	Fratres grifei	38
Communio bonor. prim. Eccl.	5	Fratres Carmelitanae virginis	49
Converfi vocabulum	7	Fratricelli	54
Coronæ vocabulum	9	Fratres Teutonici	67
Crucis, ligni fabula	33		
Cruciferi	43	G.	
		Galli S. vita	29
D.		Gilbertini	42
Dagoberti mos mulctandi	14	Grandimontenses	35
Daniel Stylita	19	Gregorius M.	29
Decanus	24	Gregoriani	29
Diaconus	23	Gyrovagi	4
Doct̃or ἀναλφάβητος	2		
Dominicus hypocrita	47	H.	
Dominicani	47,48	Hieronimi vita,	21
		Hieronymitæ	21
E.		Hieronymitarum Vet. & hodie-	
Eliz fons	49	norum diverfitas	21,22
Epiftola ἐπιτετυχη	19	Hilarii vita	3
Equeftres ordines	62	Hispaniæ Rex primus in Ordine	
Equites	62	aurei velleris	70
Sacri	62	Hiftoria de Circumcellionibus	4
Torquati	62	Horæ Canonicae	7
Calcarei	62	Hofpitalarii	62,63
Rhodii	64	Hotbia venenata	48
Melitenses	65	Humiliati	39,40
Aurei velleris	69		
Eremita optimus	3	I.	
Evangelici nuncii ad B. Mariam		Janbonitæ	46
Ordo	70	Jefuati	54
		Jefuitæ	55 -- 60
			Je-

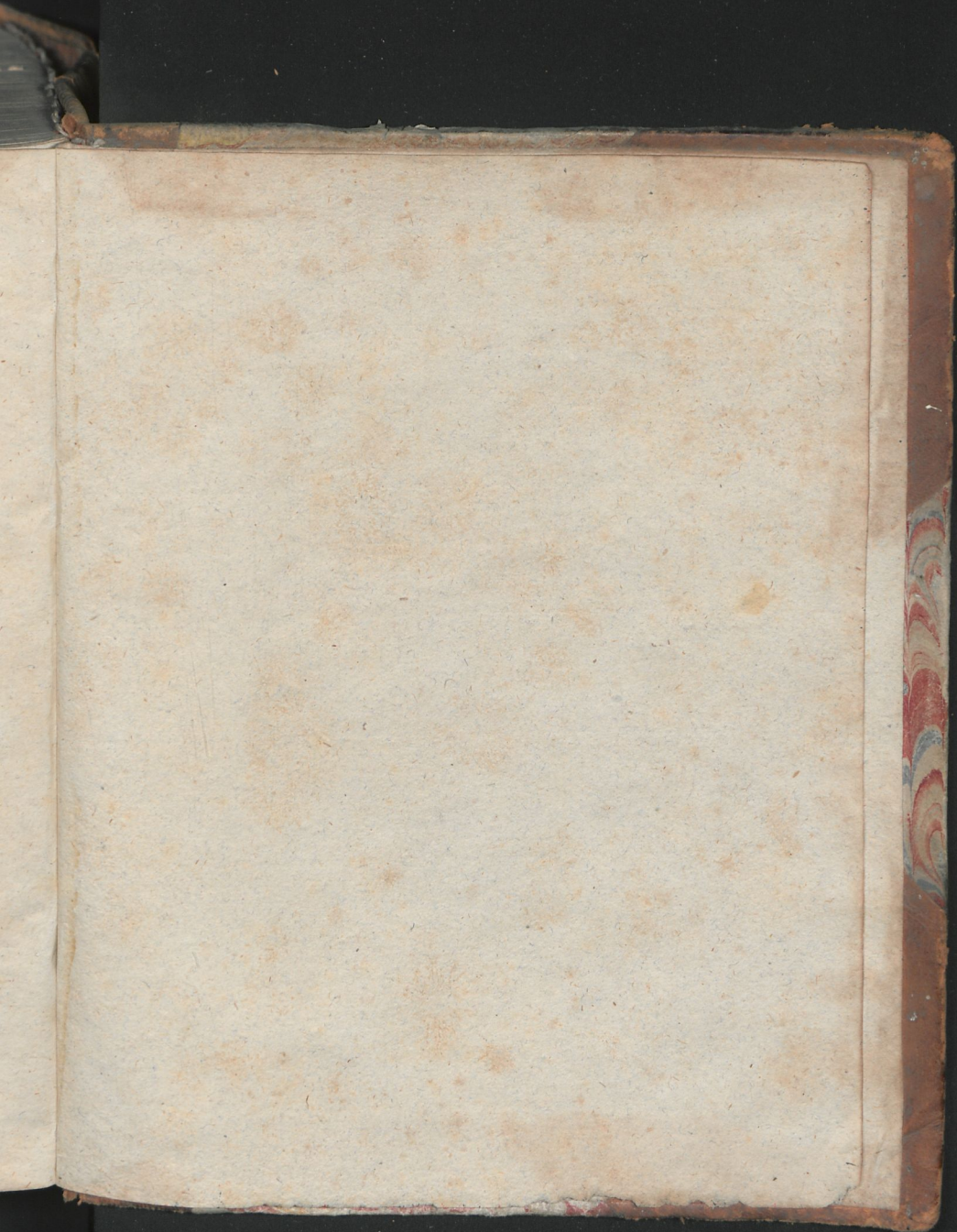
ALPHABETICVS.

Jesuitisæ	57	& Moniales cohabitantes	
Jesulus typicus, Franciscus,	52		16
Ignatii Lojola vita	55	Monachus cum Moniali in lecto	
Ignis sacri historia	40		21
Johannitana	63	Monachus non Eleemosynarius	
Jus Patronatus	18		14
K.		Moniales	16
Kasten-Doigt	18	earum multitudo	12
Kejzer avoce Cathari, puri	43	victus & amictus	11,12
Kläußner	14	Monasteria	13,14
Kloster a Claustro	14	olim feminaria	15
Kohl-Brüder	54	distinguuntur a Cœno-	
Komter/ Komtereyen	63	biis	13,14
L.		Cistertiensium & Bern-	
Lazari milites	70	hardinorum amœnis-	
Leetor Canonicus	23	fima	39
M.		Monasteriorum	
Magister Equitum	63	amœnitates	15
Mandrita	3	fontes	17
Manerium	67	multitudo	17
Mariani, Monachi,	67	Montolivetenses	54
Maurata, pallium	8	Mulieres nequam	42
Melota, vestis,	8	Mundiburdium quid?	13
S. Michaelis Equitum Ordo	20	Munificentia in Clericos causa	30
Milites cruciferi	43	N.	
Minorita	51	Ninivita, Monachi	30
Monachi, eorum genera	1, 4, 5	O.	
fundator primus	6	Ordines Monachorum varii	3, 54
descriptio Monachorum	6, 7, 8	Ordo religiosorum rigirofissimus	
			37
vestitus	8	P.	
opera	8	Panis vino tinctus Eucharisticus	
receptio ritualis	27		32
Monachi, hodie rasi	9	Papicula mendicantes	4
insomnes	26	Paula	21
		Pau-	

INDEX ALPHABETICVS.

Pauli Thebani vita	2	Teutonici fratres	67
Pœnitentiarum	60	horum ritus in recipiendis	
Pœnitentium in V. Eccl. amictus	3	ordinis sui candidatis	69
Præmonstratenfes	41, 42	Theoderus studita	26
Præpositus	24	Thomista	48
Præbyter	23	Theotini	55
R.		Tonsura veterum in	
Recabita	5	(1) Monachis	3, 9
Remoboth	1	(2) Monialibus	13
Romwald, Dux, Monachus	33	Trogodyta	3
S.		V.	
Saccita	46	Vallumbrienses	33, 34
Sanctimoniales excommunicata	10	Velamen sacrum	11
Sanses	1	Vestitus Monachorum	8
Sarabaita	4	Victus Monachorum	28
Scholastica, Monialium prima	12	Virgines sacrae	10, 12
Schug-Doigte	18	Virgo sacra in publico	11, 13
Semi-Monachi	40	Virgo consecranda	11
Simeon, Stylita primus	19	Virgo tonsa a Romanis	13
Studita	26	Virginum sacrarum regula	25
Stylita	18, 19	Virginum sacrarum nuptia	10
T.		Vota Monastica	7
Templarii	66	W.	
omnes occisi	97	Wilhelmita	46
		Z.	
		Zambonita	46

35. -

144
23

167
179.10

1078

R

33

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

DEBRANDI

OSIS

VE

DINIBVS

78.

SIMA.

II

TORRIANA.

Stadtarchiv
Ratzenow

